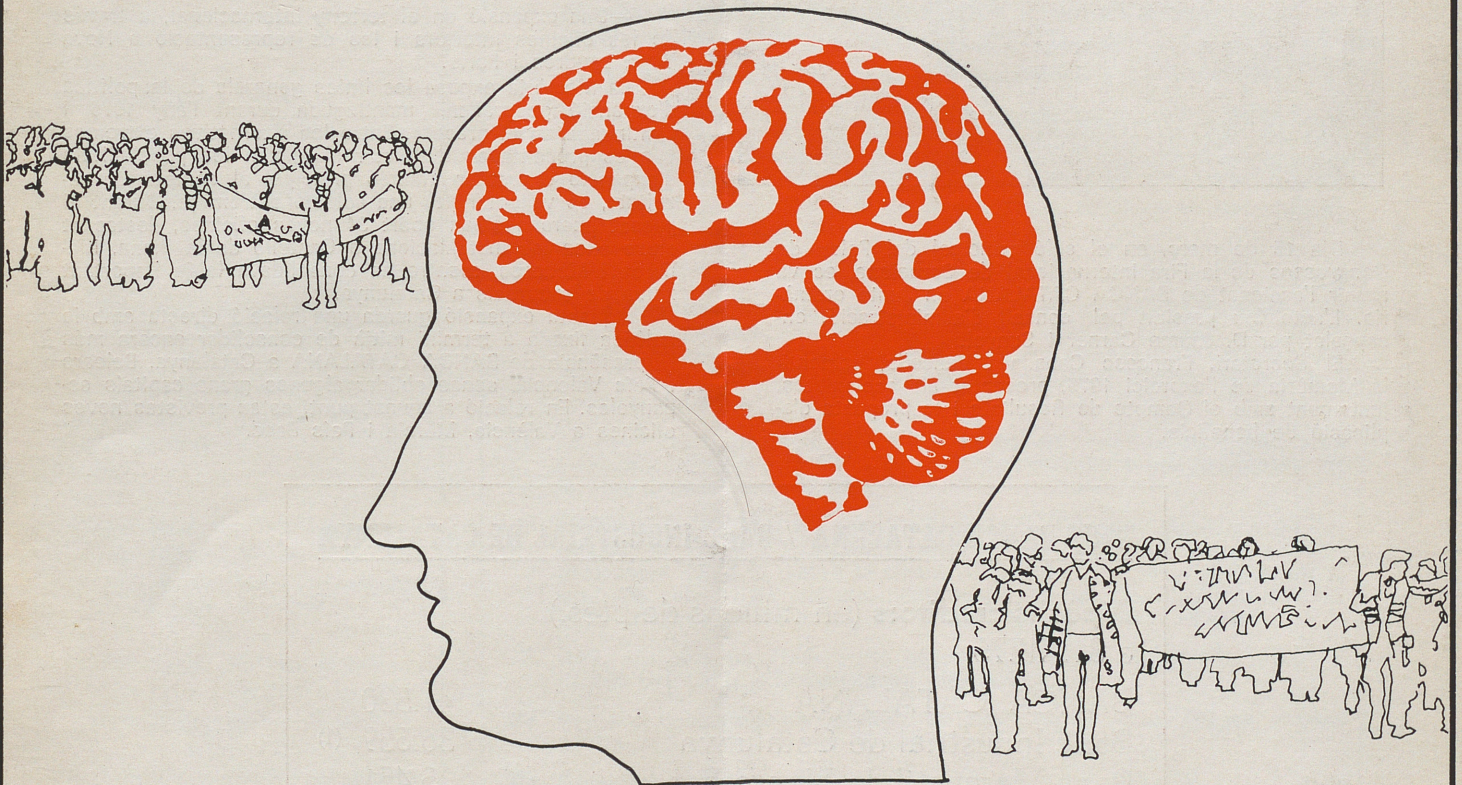

Els intel·lectuals a les Illes

BANCA CATALANA

Junta General Ordinària d'Accionistes

Dia 15 de març, en el saló principal del Palau de Congressos de la Fira Internacional de Barcelona, es va reunir l'accionat de BANCA CATALANA en Junta ordinària. L'acte fou presidit pel consell d'administració, encapçalat per D. Jaume Carner i Sunyol.

El Secretari, Francesc Cabana i Vancells, comentà la Memòria de l'exercici 1975, presentat als accionistes, juntament amb el Compte de Resultats i la proposta d'aplicació de beneficis.

Els punts centrals del text de la Memòria foren resumits de la forma següent:

—Uns dipòsits creditors, exclosos els saldos de Bancs i Caixes d'Estalvis, de 41.530 milions de ptes.

—Uns Fons Propis de 2.989 milions de ptes., totalment desemborsats

—Un benefici net de 364 milions de ptes.

—Una xarxa de 78 oficines bancàries, a dia 31 desembre 1975.

—Una empresa integrada per 2.293 persones.

—Unes inversions comercials de 35.024 milions de ptes.

—Una expansió en el terreny internacional, a través de les oficines interiors i les de representació a Nova York, Londres i París.

La Memòria exposa les línies generals de la política d'expansió geogràfica, mantinguda durant l'any 1975 i continuada en el present. Entre les alternatives extremes que es presentaven d'utilitzar al màxim les possibilitats d'expansió o prestar atenció principal al compte de resultats, es va optar per una solució entremitja. Durant el passat exercici s'han obert 34 noves oficines, destacant entre elles les instal·lacions a Castelló de la Plana, Mallorca i Menorca, mentre es consolidava la ja important xarxa de sucursals a Catalunya.

Aquesta expansió guarda una relació directa amb la política fixada a termini mitjà de consolidar encara més la presència de BANCA CATALANA a Catalunya, Balears i País Valencià, sense oblidar algunes grans capitals espanyoles. En relació a aquest punt, estan previstes noves oficines a València, Múrcia i País Basc.

GRUP BANCA CATALANA / BANC INDUSTRIAL DE CATALUNYA

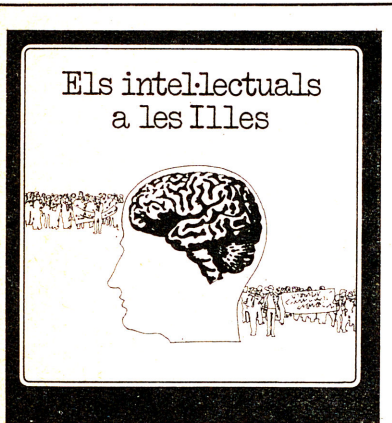
Dipòsits creditors (en milions de ptes.)
a 31.XII.75

BANCA CATALANA	41.530
Banc Industrial de Catalunya	36.659 (1)
Banc Mercantil de Manresa	5.451
Banc de Girona	4.482
	<hr/>
	88.122

(1) inclosos Bons de Caixa

LLUC

ABRIL 76

PORTADA

Durant el passat més recent ¿què han aportat a les Illes els cervells que han pensat aquí?

Portada de Ferran Sintès

LLUC

Revista mensual, n.º 658

Any LVI

Direcció:

PP. Missioners dels Sagrats Cors
Monestir de la Real - Ciutat de Mallorca

Informació i correspondència:

Apartat de Correus n.º 619

Telèfon 22 32 99

Palma

Director: Bartomeu Suau Tugores

Conseller-Delegat: Manuel Soler i Palà

Caps de Redacció: Josep M. Llompart i
Pere Llabrés i Martorell

Subscripció: 250 ptes. anuals

Estranger: 300 ptes. anuals

Preu de l'exemplar: 25 ptes.

Els articles publicats en aquesta revista expressen únicament l'opinió dels seus autors.

Imp. SS. CC. - Balmes, 39

Dipòsit legal: P. M. 276-1958

Sumari

Pàg.

2 CORREU

3 L'**EDITORIAL** i la capçalera d'aquest mes són dedicades a la funció i presència dels intel·lectuals a les Illes —més concretament a Mallorca i Menorca, ja que no ens ha arribat la col·laboració d'Eivissa— sobretot en els darrers anys de l'època política que va finir.

La funció de l'intel·lectual: en el passat del nostre poble i de cara al futur.

4 Llorenç Capellà, prou conegut pels seus escrits i reflexió sobre les coordenades socio-històriques dins les quals es mou el nostre present, parla dels **intel·lectuals mallorquins a la postguerra**.

5 ¿Quines han estat les postures polítiques dels nostres intel·lectuals? Antoni Serra hi vol respondre amb el seu article: **Els intel·lectuals i la politització**.

7 Al voltant d'una **TAULA RODONA**, **Lluc** ha reunit alguns representants de la intel·lectualitat mallorquina perquè en judicàssim el seu paper, amb **vistes també al futur**, i la seva postura a partir, especialment, de la guerra del 36. Hi intervenen Josep M. Llompart, Josep Albertí, Miquel Duran i Joana Serra de Gayeta.

11 L'aportació menorquina a aquest número ve signada per Josep M. Quintana: **Sobre el paper de l'intel·lectual**.

13 **Algunes observacions sobre l'intel·lectual de les Illes davant el fet nacional**, per Tomeu Fiol.

15 Jaume Santandreu escriu sobre **Món intel·lectual i moviment obrer**.

Sobre la naturalesa, el seu estudi, la seva defensa, segueixen unes aportacions que també podem emmarcar dins el context general del nostre número.

L'aportació dels científics és necessària en primer grau per bastir la reflexió del nostre poble i el seu redreçament, funcions de competència dels nostres intel·lectuals.

16 Guillem Mateu: **La cultura naturalística balear**.

Els naturalistes de Catalunya i Balears reunits en sessió conjunta a la Ciutat de Mallorca. Crònica d'una interessantíssima trobada del passat mes de març, amb un manifest final sobre les condicions ecològiques de l'Illa de Cabrera i la seva conservació, signat per G. Mateu, Carles Bas i Joaquim Maluquer.

18 M. Rayó Ferrer pega un altre crit d'alarma, que hauria d'esser prou atès i escoltat referent a **la Serra de Mallorca: opinions sobre el projecte de la seva projecció econòmica**.

19 **L'ESGLÉSIA NOSTRA.** Els responsables de la Delegació diocesana de Catequesi, A. Ferrer i P. Mascaró, presenten un document, signat per 260 professors d'E. G. B., sobre **la classe de Religió** i les seves perspectives, avui; de com ha de ser una informació religiosa i no una educació en la fe cristiana, o catequesi, més pròpia de la comunitat eclesial.

22 **ART.** «Crònica de Tres» parla aquest mes d'una experiència recent a Ciutat: **Del comic a l'avantguarda: ENSENYA-2**.

24 Segueix l'enquesta als nostres artistes. Aquest mes respon **Antoni Socias**.

25 **Fora-vila: sector poc rendable**, per Miquel Capó, Salvador Llull i Joan Llull.

27 **Renovació de càrrecs a l'Obra Cultural Balear**.

28 **De l'Escola Normal: treballs d'investigació històrica**, per Toni Colom i Jaume Oliver.

Universitat de les
Illes Balears
Servei de Biblioteca i
Documentació
Edifici Guillem Cifre
de Catalunya

Correu

Carta oberta a Damià Ferrà-Ponç

Sr. Director:

Li agrairia la publicació d'aquesta carta dirigida a Damià Ferrà-Ponç, en la revista de la seva digna direcció. Li'n don les gràcies i aprofit aquesta per a saludar-lo molt atentament.

Estimat amic:

He llegit l'espai **L'Art vist pels artistes**, que s'ha publicat a la revista «Lluc», n.º 656, de febrer passat, on l'artista de torn era jo.

Tot és correcte segons la nostra conversa que tenguérem mitjançant el magnetòfon, excepte una cosa amb la qual no estic d'acord. Senzillament perquè no és tal com tu ho dius. A la pregunta n.º 3 afirmes que la meva formació és **autodidacta**, (vull dir que sembla que ho he dit jo).

Tu saps tan bé com jo, que no hi ha tal cosa. Primer vaig fer estudis a l'Escola d'Arts i Oficis de la Ciutat de Mallorca. Després vaig acudir a les classes de formació plàstica a l'Acadèmia de Pintura, dirigida per Xam i avui desapareguda. Posteriorment vaig matricular-me a l'Escola Superior de Belles Arts de Sant Jordi, de Barcelona. He fet tres cursos —aprovat— i si no he acabat la carrera ha estat per motius que no vénen al cas.

M'interessa aquesta rectificació que, de cap manera no ha d'agafar-se com a menyspreu cap els autodidactes, que em mereixen tots els respectes.

MARTÍ COMPANYY

Resposta de Ferrà-Ponç

He repassat, amb tota atenció, la gravació magnetofònica que conté les respostes de Martí Company a l'enquesta **L'Art vist pels artistes**. Quant al punt que motiva la seva carta, he pogut comprovar que afirmà textualment: «**Som autodidacta i m'he format a força de veure pintura**». I ho vaig transcriure talment. Jo sabia prou bé que Martí Company no desconeixia l'acadèmia. «**Crònica de Tres**» —octubre de 1972 i gener de 1973— s'ha referit extensament als seus estudis d'art: a l'Escola d'Arts i Oficis —on trobà Antoni Capó i Simeó Cerdà—, amb Roca Fuster, amb Pere Quetglas i Ferrer Xam, a l'Escola Superior de B. A. de Sant Jordi (Barcelona) com a alumne lliure. Ara bé, pel context de la conversa em semblà que quedava prou clar que l'autodidactisme de Martí Company no es referia, de cap ma-

nera, a l'absència d'un aprenentatge acadèmic de la pintura, sinó a com s'ha anat creant el seu bagatge de referències artístiques. Fins i tot en aquest punt el seu autodidactisme no és total: la nostra secció recollí les seves manifestacions en el sentit que Xam li havia «**ensenyat a pensar, a estudiar, a llegir i a adquirir una concepció més complexa i més profunda de la pintura i de la vida**». Però, al marge d'aquest punt de partença la tasca de completar la formació ha d'haver estat per força una labor personal, autodidacta. Senzillament perquè cap acadèmia ni cap dels seus mestres no ha pogut facilitar-la-hi. Per tot això crec que haver consignat el «**Som autodidacta...**» de Martí Company, no fou ni un lapsus seu ni una malevolença meva: ara com ara, a uns certs nivells, som tots —necessitat obliga— autodidactes.

DAMIA-FERRA-PONÇ

Un muntatge audio-visual sobre els Països Catalans

El Departament d'Estudis Comarcals del Grup d'Iniciació Cultural, estem duent a terme un estudi Audio/Visual sobre la realitat dels Països Catalans amb la intenció d'omplir un buit en el camp de l'ensenyament a casa nostra.

La idea es basa a recollir de cada una de les nostres comarques, la seva història, economia, geografia, cultura, etc. i mitjançant un muntatge tècnic audio/visual, donar a conèixer el treball per escoles, centres d'esplai, parròquies i en resum, a totes aquelles entitats que hi estiguin interessades.

Es molt important per a nosaltres, i en definitiva, a causa de l'abast de l'obra, per a tot el País, que tothom qui es cregui capacitat per a col·laborar en l'elaboració d'aquest treball, es posi en contacte per correu amb:

Departament d'Estudis Comarcals
Centre Comarcal Lleidatà
Gran Via n.º 592, entr.
BARCELONA

Ens calen col·laboradors de totes i cada una de les comarques dels Països Catalans, perquè ells seran millors coneixedors que no pas nosaltres, del lloc on viuen, donant d'aquesta manera una major fidelitat a la realitat de l'estudi.

Esperem les vostres cartes.

GRUP D'INICIACIO CULTURAL
del
Centre Comarcal Lleidatà

Assistència Palmesana

amb el desig de
fomentar actes
culturals ofereix
cada dissabte
teatre o varietats

c/. Ramon Llull, 11

Tel. 21 12 28

Ciutat de Mallorca

*Aquest mes no hem pogut
incloure la Crònica de Bar-
celona per raons alienes a
la Redacció i a Biel Mesquida*

Pregam als subs-
criptors que enca-
ra no han pagat
enguany, que vul-
guin acceptar el
cobrament que
se'ls farà contra
reembossament a
partir d'aquest
mes d'abril

editorial

Vivim un temps difícil i ple de paranys. Un temps, també, sembrat d'opcions i fins i tot —sigui dit sense fer gratuïts escarafalls optimistes— d'esperança. Velles institucions, ideologies monolítiques, esquemes mentals secularment acceptats sense discussió, han començat a crullar-se sota els cops d'una crítica cada vegada més conscient i més exigent. Tenim sovint la impressió que som a la vora de la gran oportunitat del nostre poble; la darrera oportunitat, potser. La carta decisiva a la qual podem jugar el nostre futur. O ara o mai.

Cal, doncs, posar de relleu la funció que en el nostre temps i en el nostre país pot exercir —i té el deure d'exercir— l'intel·lectual, és a dir, l'home que es lliura, fonamentalment, a la reflexió. Interpretar i donar coherència a les aspiracions intuïdes pel poble, analitzar críticament el seu ahir, el seu avui i el seu possible demà, assumir els problemes d'aquest poble i lluitar per conscienciar-lo amb tots els mitjans i a qualsevol nivell —amb el poema i amb la cançó, amb la investigació científica i amb el pensament, amb l'art i amb la tècnica... Vet aquí la tasca que justifica, ací i ara, l'intel·lectual.

¿Ha sabut dur-la a terme a les nostres illes? La qüestió és complexa i no ens pertoca aclarir-la en aquest comentari. Hi ha hagut, sens dubte, greus mancaments i alienacions lamentables, escapismes recolzats en el còmode expedient de proclamar neutrals i asèptiques la ciència, l'art, la literatura; distanciaments elitistes i suïcides en relació a la pròpia realitat

La funció de l'intel·lectual

sociològica. Però tampoc no hem d'oblidar que si podem encetar la lluita per nosaltres mateixos sobre una mínima base de consciència i de lucidesa, ho devem en gran mesura a la labor reflexiva i creadora dels nostres intel·lectuals.

De tota manera, el que més interessa avui és posar en evidència el seu deure. Voluntàriament o no, l'intel·lectual ha estat sovint al servei d'unes estructures alienadores. Cal, doncs, en primer terme, que en prengui consciència i trenqui resoludament i per sempre aquesta servitud. I això equival a incorporar-se a la lluita per l'alliberament del nostre poble, al difícil, indefugible avanç cap a una nova estructuració de la societat, més justa, més autèntica, més nostra.

GALERIA 19

Conquistador, 7 - Tel. 21 01 08

CIUTAT

Els intel·lectuals mallorquins a la postguerra

Quan Pere Llabrés em demanà que escrivís sobre l'actuació dels intel·lectuals a la postguerra mallorquina, em deixà una mica aturat. El tema és suggestiu i almanco jo, particularment, m'ho he plantejat moltes vegades. Sempre, però, m'he donat la mateixa resposta: la funció de l'intel·lectual fou nul·la si és que existia, cosa que dubt, un nombre de persones amb la preparació intel·lectual escaient per convertir-se en grup de pressió. Per altra banda, tampoc existia un cos social capaç de fer-se receptor d'uns corrents crítics d'avantguarda. La llum de la cultura espurnejava molt dèbilment a la postguerra mallorquina, perquè la cultura, dit així, clarament, sense manies, no podia conviure amb un sistema de vida que frenava l'esperit crític i ofegava l'expressió artística. La guerra civil desbordà de seguida els dèbils plantejaments intel·lectuals d'un Jiménez Caballero o d'un Ramiro Ledesma per passar a constituir una situació d'immobilitat. Més que un canvi de vida, suposà un aturament de la vida i en aquestes circumstàncies molt poca efectivitat podia tenir la funció intel·lectual. Cosa lògica. Si l'intel·lectual és reforma, és crítica ¿quina funció se li podia en comanar dins un context social que rebutjava per principis la reforma i la crítica? El plantejament era ben clar, cruelment clar. Els intel·lectuals havien de desaparèixer. I desaparegueren. I tant com desapa-

regueren! Ni el gremi d'escriptors, avantguardistes de les actuals reivindicacions lingüístiques, pogueren mantenir un mínim de cohesió crítica enfront de la situació social i es dedicaren a conrear la poesia amb més o menys encert. Cal dir, però, que els seus plantejaments crítics foren mínims, llevat d'algunes excepcions que pertot arreu es produeixen, i la cosa no ens ha d'estranyar si tenim en compte que l'intel·lectual no és, precisament, la flor que neix dins el femer, sinó que com a persona és sensible a les frustracions del seu entorn social i cal que tenguí a la seva disposició tota una sèrie d'elements (entengui's llibres, conferències, cinema) que li permetin mantenir vius i evolutius els seus criteris. I, punyeta! si els llibres eren uns desconeguts, la premsa un silenci i la por al pensament lliure la companya, què volem? No hi haurà cap conreador que esperi veure madurar cireres a l'hivern. Doncs apliquem el precepte. Si aquesta terra donà uns mínims plantejaments crítics, suposa una sort inestimable. S'havia tallat mitjançant una guerra civil tot el procés capaç de dur-nos a una evolució històrica i a posta, la funció intel·lectual havia de començar de zero. Ara bé: referint-nos a les professions que podríem anomenar intel·lectuals sorgides de la Universitat, cal dir que començaren de zero, seguiren en zero i únicament al començament dels anys setanta començaren a tenir una incidència dins el context social que els havia format. Sembla bo d'explicar: els joves universitaris mallorquins de la postguerra provenien de la classe guanyadora, de la classe mitja de la botigueta i en menor grau del camperolat ric i tots ells estaven compromesos amb el sentit ètic de la nova situació. L'infant aprenia a la família i a l'escola un respecte per a l'ordre entès com a submissió a les jerarquies i a les institucions. Un monolítisme religiós, fruit de l'anterior punt i un sistema d'estudi memorístic que menyspreava tot raciocini. Així pujaven uns al·lots sans i una mica reprimits, que es plantejaven als desset anys la carrera que haurien de seguir amb tal d'aconseguir un prestigi social fort i segur. Naturalment a la carrera moltes vegades la triava la mare. I així, la nostra societat parí dotzenes de metges, dotzenes d'advocats, dotzenes d'enginyers, dotzenes d'arquitectes, sense que tenguessin una afecció concreta cap a la professió, sense que es plantejassin en cap moment la incidència social que podrien tenir les seves professions. Arribats a aquest punt cal fer un retret molt fort. La substitució dels termes fou tan acusada que es va arraconar la tasca intel·lectual, per donar lloc a un buit, absurd, prestigi de classe i així, mentre l'economia illenca es reestructurava totalment com fruit del «boom» turístic; mentre els valors tradicionals de la convivència com eren ordre, religió i obediència trontollaven; mentre una nova classe social sorgida d'aquest «boom» turístic pujava i s'enquistava dins l'engrnatge franquista; mentre entraven divises, sortien les mateixes divises, es destruïa el paisatge, es construïen poques escoles, els intel·lectuals professionals es limitaven a mercantilitzar la seva professió i en tot cas, com a signe extern i comunitari, recolzaven, inscrivint-se com a socis o formant part de la directiva, l'ascensió de l'equip de futbol Real Mallorca. Poc més feren fins arribar en aquests anys setanta. En realitat, poc els podíem demanar que fessin. La postguerra ha d'ésser recordada com la ressaca que succeeix a una borratxera de tràgiques conseqüències. I únicament així ens podrem acostar a la comprensió de les causes que provocaren l'enfosquiment o aniquilament de les classes intel·lectuals.

LLORENÇ CAPELLA

Els intel·lectuals i la politització

Una altra ensenyança de la història contemporània de les revolucions del nostre temps és que no hi ha conquestes irreversible. Res no ha estat adquirit d'una vegada per totes, res no és segur per sempre.—**ESCRITS A LA PRESÓ**, de Régis DEBRAY.

per
Antoni
Serra

El signe principal de les noves lluites és una aliança entre intel·lectuals i obrers Operaris manuals i operaris del pensament, cos i ànima de la futura ciutadania.—**LA INTEL·LECTUALITAT QUE PENSA**, de Gabriel Alomar.

Crec que podríem dir que hem arribat a uns moments en què la vida política de les Illes és intensa, encara que localitzada pel que fa a la repercussió popular. Fa quinze anys que per aquestes terres la gent parlava a tothora de partits —de partits de futbol s'entén— mentre que la branca teòricament més visible dels intel·lectuals, la dels escriptors, seguien aferrats (amb excepcions) al conreu del brot de taronger o de la flor d'ametller. De poc ençà, tanmateix, sembla ésser que el ciutadà mig ha percebut un canvi a l'ambient que l'envolta. Efectivament, s'han produït esdeveniments de caire polític i laboral que han permès que la carcassa conservadora de la nostra societat se'n ressentís notòriament. Les reivindicacions del món del treball, recollides amb més o menys encert a la premsa diària s'han deixades sentir al Sindicat, al carrer. Fins i tot el camp, desvalgut, constituït en gran víctima del temps modern ha anat prenent posicions en resposta de la seva problemàtica específica i veritablement inquietant.

Si abans es feia la política del silenci, aquella d'amaragar el cap sota l'ala, política que, evidentment, només beneficiava la classe dirigent d'aquí (colonitzada fins a la mèdula) i la d'allà (colonitzadora perpètua), ara hem passat a la política de la participació, malgrat tots els entrebancs i les dificultats que poden enterbolir de vegades el vertaders objectius. Sovintegen les veus de protesta, es formulen els arguments mínims per a una reflexió coherent i crítica sobre nosaltres mateixos. En definitiva, que la consciència ciutadana, no gens bona d'aturar ni de confondre amb demagògies a l'ús pareix que s'ha desvetllat i que apunta cap a una nova dinàmica de vida col·lectiva.

I els intel·lectuals?

Fins fa relativament poc el concepte intel·lectual es confonia amb el d'escriptor (home que escriu novel·les, poesies o teatre, a més de qualque mossèn que es dedicava a la investigació «amateur» de la història). Es per això que la imatge de la nostra cultura podia semblar coixa, mancada d'unes perspectives més humanístiques i universalistes; d'altra banda, era un fet —que pot superar-se amb moltes dificultats— que la llengua catalana, negada la seva vigència oficial en el territori, quedava reservada a l'obra de creació literària. Els treballs seriosos, qualificats d'importants, els de teoria política, els textos científics i un llarg etc. havien de ser escrits en llengua d'importació, si hom volia tenir la seguretat que ho eren, d'importants. De mica en mica ens abocaven al «ghetto» a la reserva de materials folklòrics o folkloritzants.

Dorada Balear

Bona Cervesa (ESPECIAL)

ELABORADA PER

S.A. Balear de Cervezas

Telèfon : 27 17 00

Però a mesura que la societat ha anat avançant i incorporant nous elements de convivència i de relació, els escriptors han anat ocupant el lloc que els pertocava: sobre l'escena han comparegut els professionals, la nova força pensant dels economistes, advocats, llicenciats, sociòlegs, mestres, etc. El concepte d'intel·lectual torna o s'ajusta a les fonts gramscianes. Recordem que segons Gramsci (1) «tots els homes són intel·lectuals, però no tots els homes tenen dins la societat la funció d'intel·lectuals». Definició que queda ampliada quan afirma que «cada home, considerat fora de la seva professió, realitza certa activitat intel·lectual, és a dir: és un «filòsof», un artista, un home de bon gust, participa en una concepció del món, té una línia de conducta moral conscient, i per això mateix contribueix a sostenir o a modificar una concepció del món, és a dir, a suscitar noves maneres de pensar». Si, fins fa relativament poc, el «tipus tradicional i vulgaritzat de l'intel·lectual» responia a la imatge del «literat, el filòsof i l'artista», és evident que ara —un fet del qual no som aliens— «en el món modern, l'educació tècnica, lligada estretament al treball industrial» (en aquest sentit caldria cercar les equivalències amb la realitat turística i amb la societat configurada pel sector terciari predominant a les Illes), «fins i tot el més primitiu i desqualificat, ha de formar la base del nou tipus d'intel·lectual».

És clar que l'intel·lectual ha jugat un paper. L'intel·lectual en el sentit gramscian que hem expressat ha participat dins la vida col·lectiva de la nostra societat. El desenvolupament de la banca, el caos urbanístic, la monstruositat de l'especulació, la deficiència de l'estructura sanitària, el confusionisme lingüístic (és possible una societat i un país bilingües?), la desfeta ecològica i del mitjà ambient, etc., són realitats, lamentables realitats, de les quals els intel·lectuals no hem estat marginats, en els quals hem participat i, per tant, en certa mesura en som responsables. És cert que les condicions objectives deixaven molt poc marge de maniobra crítica, no afavorien la presa de posició d'enfrontament a la classe en el poder. Així i tot, aquesta circumstància no exclou o no excusa la participació dels intel·lectuals al caos i a la confusió. S'ha dit que els intel·lectuals a les Illes estaven despolititzats, quan era evident la seva politització en funció de l'ordre establert ja sigui amb el silenci que practicaven o amb la passivitat. Aquesta participació dins la correlació de forces, classe en el poder i classes populars, és un fet que hauríem d'analitzar a través, per exemple, de la cultura escrita al llarg de quaranta anys de dictadura. Em sembla que el resultat seria més aviat inquietant per a tots.

Si, com escriu Gramsci, «la més típica (de les) categories intel·lectuals és la dels eclesiàstics, per llargs anys monopolitzadors d'alguns serveis importants: la ideologia religiosa, és a dir, la filosofia i la ciència de l'època, com és l'escola, la instrucció, la moral, la justícia, la beneficència, l'assistència, etc.», haurem d'acceptar que a les Illes aquesta realitat ens ha condicionat no tan sols el passat, sinó bona part del present. Ens agradi o no n'hàgim pres consciència o no (la qual cosa equival a dir que els nivells de politització poden haver canviat de signe o d'orientació en els darrers temps i en determinats sectors), la cultura catalana a les Illes, em refereixo bàsicament a la cultura escrita, ha estat al servei de les classes dominants. D'una manera molt esquemàtica podríem dir que des de les **Rondaies** (2) fins a les manifestacions més recents la manipulació diglòsica, en funció precisament del context geo-polític en què es produïen, ha estat una de les característiques constants. Sota aquest domini, alternatives culturals d'un altre caire no podien desenvolupar-se amb garanties de llibertat (vegeu com Gabriel Alomar es projectava a Catalunya-Principat, donat el rebuig de la societat illenca).

Però el fet de la politització dels intel·lectuals a les Illes (acceptada o no, que això no desvirtua l'evidència de la realitat) és molt més complexa del que pot permetre l'exposició a un article limitat d'espai. La ideologia

i la política han estat presents en els terrenys intel·lectuals des de l'intent de redactar una «gramàtica mallorquina» per tal d'ensenyar castellà correcte als habitants de les Illes, segons el projecte d'Amengual, fins a l'**Andrea Victrix** de Villalonga o **Les ideologies polítiques a Mallorca**, de Capellà. Aquesta complexitat permet únicament iniciar una reflexió sobre el procés de la nostra cultura. Una reflexió que hauria de ser àmplia i col·lectiva.

ANTONI SERRA

(1) Els fragments que reproduesc pertanyen al llibre **Gli intellettuali e l'organizzazione della cultura**, publicat per l'Institut Gramsci de Roma.

(2) Al primer volum de les **Rondaies d'Alcover**, que es publicà l'any 1896, el mossèn escriu al pròleg que «com jo he fet aquest apleg, no comissionat de negú, sinó perquè me passà per l'escudeller de fer-ho, l'he fet així com he volgut: he posades les que m'han agradat; i les que no m'han agradat, no les he posades». Naturalment, aquest gust de mossèn Alcover (**agradar** o **no agradar**) no devia ser arbitrari, sinó que devia respondre a una moral i a una ideologia concretes. Recordem que era un admirador de Sardà i Salvany, aquell mossèn que escrigué **El Liberalismo es pecado**. Francesc de B. Moll mateix a **Un home combat** diu que «mossèn Alcover era inflexible en matèria de castedat, i vetava sense contemplacions tot allò que pogués despertar pensaments d'ordre sexual», però cal pensar que així com manipulava l'erotisme com a fet sociològic del poble, igualment ho devia fer en matèria política o religiosa. Efectivament, mai no podem dir que fos un revolucionari abrandat, per exemple, sinó més aviat el contrari, un integrista visceral la posició ideològica del qual condicionava i determinava les seves actuacions a tot nivell polititzant-les d'una manera evident.

a'n Juan
de S'aigo

Casa fundada l'any 1700

Xocolata amb ensaimades calentes

Gelats i quemullars

Obert tot lo dia

C/. Fiol, 11

Tel. 21 16 53

Ciutat

Per copsar des de distints punts de vista la presència de l'intel·lectual a Mallorca i la seva funció, actituds i influència, LLUC va reunir al voltant d'una taula rodona alguns representants de la intel·lectualitat mallorquina.

Intervingueren Josep Maria Llompart, poeta i historiador de la nostra literatura; Miquel Duran Ordiñana, científic, director del Laboratori Oceanogràfic de Ciutat; Josep Albertí, poeta i crític literari; Joana Serra de Gayeta, professora de català a l'Escola Universitària d'E.G.B., de Ciutat, escriptora.

A partir del 36 i la dècada dels 40

Rev. LLUC: Podríem partir d'una anàlisi històrica per arribar fins a la situació d'avui. Podríem començar, doncs, veient quina era la situació dels intel·lectuals l'any 36 i quina actitud adoptaren enfront d'aquesta situació. Abans, però, podeu dir la vostra opinió sobre un fet concret que es va produir al començament i és que hi hagué un intent d'utilitzar la llengua catalana per part d'un sector de la Falange. Quina importància atribuïu a aquest fet?

J. M. Llompart: Personalment, el considero un fet purament episòdic, completament irrellevant i que no té res a veure amb un context cultural insular. Varen utilitzar la llengua pensant-se que podia ésser una arma propagandística, però res més.

J. Albertí: Jo voldria afegir que dins el sector clerical hi hagué també un intent —en un sentit distint— de continuar utilitzant el català a les esglésies. Però això només durà fins que arribaren ordres de Burgos que aturaren en sec aquest intent. Per altra part hi ha un altre fet que s'hauria d'aclarir: si els franquistes volgueren convertir el mallorquí en un mitjà d'expressió propi de dretes; i ho dic perquè el teatre regional persistí fins a l'any 38, en què desapareix la companyia de N'Estelrich.

Llompart: Jo en això hi veig un intent de potenciar lo mallorquí enfront de lo català i fins i tot enfront de lo menorquí, i de donar a les nostres coses un caire folklòric.

J. Serra: No oblidem tampoc que si bé el català podia ésser considerat perillós al Principat; a la immediata postguerra, a Mallorca, no va ésser així, perquè fins i tot els feixistes el parlaven.

Rev. LLUC: Tornem, doncs, a la pregunta que hem fet abans: quina és la situació dels intel·lectuals i quina actitud adopten?

Llompart: Jo diria que estaven silenciats, completament aïllats i sense cap esperança. Concretament, dins el camp de la cultura literària, uns, els qui no dimitiren —perquè n'hi va haver que dimitiren— seguien fent feina per a ells mateixos, sense cap possibilitat de transcendència. Tots sabem que la publicació, no ja de llibres, sinó simplement d'unes ratlles o d'una tannka, era impossible d'aconseguir. O sigui, que no tenien cap

contacte amb el públic, feien feina de catacumba.

J. Albertí: Això dins el camp de la creació literària, però potser en aquests anys a Mallorca es va desaprofitar una oportunitat i ho dic pensant que a Barcelona es va constituir un grup molt petit, però molt profitós, el grup «Dau al set», que pels anys

40 feia feina entorn d'una figura excepcional, com era Joan Miró. D'aquest nucli sortiren valors com Tàpies, com Brossa, etc., que després entroncaren amb l'avantguarda. En canvi a Mallorca sembla que no va existir res semblant.

Llompart: Es que a Barcelona això ja preexistia, en canvi ací, no.

Albertí: No preexistia, però hi havia figures que quedaren, com el mateix Miquel Angel Colomar, i no varen ésser aprofitades com a possibles animadors, com ho va ésser Joan Miró a Barcelona. Es un fet de resistència cultural que a Barcelona es va donar i ací no.

Llompart: Potser es va donar a un nivell més modest. Per exemple En Miquel Ferrà, amb motiu de la mort de la seva mare, va editar uns versos en una tirada de cinquanta exemplars, que va repartir entre els seus amics. Si ho reduïx a escala, l'abast del grup «Dau al set» també era molt limitat. De tota manera crec que el més greu de tot en aquells mo-

ments era la falta absoluta d'expressió, de comunicació.

Rev. LLUC: I els homes de ciència, en quina situació es trobaren i quina actitud adoptaren?

M. Duran: Es trobaren en una situació molt semblant a la dels altres intel·lectuals i es comportaren igualment. Si entenem per home de ciència el qui es dedica a investigació, hem de tenir en compte que a Mallorca sempre hi ha hagut molt pocs organismes dedicats a aquesta mena de treballs. Abans de la guerra, la investigació estava polaritzada entorn de l'Institut Oceanogràfic. Ara bé, hi hagué un grup de científics de gran categoria que varen fer una labor molt meritòria de divulgació científica damunt la magnífica revista «La nostra Terra», com Miquel Massutí, Francesc Navarro, Guillem Colom, el geòleg Andreu Crespi, Francesc de Sales Aguiló, Josep Sureda Blanes, etc. Amb la guerra, uns van marxar de Mallorca, altres s'exilaren i tots emmudiren. Un detall digne de recordar és que pels anys 50 En G. Colom va publicar un llibret molt interessant, titulat «Más allá de la prehistoria», en el qual fa abundoses referències a les intuïcions poètiques de Miquel Costa i Llobera, sobre la geologia de Mallorca reproduint nombrosos versos del poeta en aquest llibret publicat en castellà a Madrid.

Rev. LLUC: Per aquests anys a Catalunya, malgrat les dificultats amb què topava la cultura catalana, hi va haver intents de donar vida a aquesta cultura mitjançant la publicació clandestina de versos, no gens polititzats per altra part, per exemple de Carles Riba, de Carner, etc. Aquest fenomen es va donar també a Mallorca?

J. M. Llompart: A petit nivell, sí. Per exemple, un home que en aquells moments ocupava el càrrec d'Enginyer Cap d'Obres Públiques, don Miquel Forteza, va publicar clandestinament la seva traducció de «El corb». Ben bé clandestinament, no. El va publicar posant una data de publicació anterior a la guerra, i va circular clandestinament. Es un truc que es va utilitzar en algunes altres ocasions. Ara, així com a Catalunya aquests fets representaven un mínim contacte amb la realitat social, a Mallorca crec que no tingueren la més mínima transcendència.

TAULA RODONA

Del 36 fins avui: la postura dels nostres intel·lectuals

M. Duran: Per aquests anys, essent jo estudiant a Barcelona, vaig tenir ocasió d'assistir a una reunió clandestina de la Societat Catalana d'Història Natural i vos puc dir que allò va constituir un autèntic acte d'afirmació de personalitat. Doncs bé, poc temps després es va constituir a Palma la Societat d'Història Natural de Balears, sense la més mínima expressió en aquest sentit, malgrat que entre els socis fundadors hi havia homes dels quals vos he parlat abans, com Massutí, Guillem Colom, etc. Es a dir, que la nostra gent estava totalment dominada per un sentiment de derrota.

J. M. Llompart: Efectivament, és curiós observar aquest fet, que constitueix un matis diferencial respecte del Principat: a Mallorca que en teoria havia estat un país hispànic victoriós hi havia aquest sentiment de derrota; en canvi a Catalunya, que era un país derrotat, no hi era. Potser això es podria explicar tenint en compte que els intel·lectuals a Catalunya comptaven amb un recolzament social, en canvi a Mallorca no hi comptaven.

Rev. LLUC: Una darrera pregunta sobre aquesta dècada: ¿Què va representar la publicació, l'any 1943, de la primera obra en català i escrita per un autor mallorquí contemporani?

J. M. Llompart: Jo crec que va representar bastant, perquè almanco era un petit crull que es feia dins la situació. Hem de tenir en compte que en aquells moments no es podia aspirar a res més que a aquests petits crulls.

J. Albertí: Potser va esser una casualitat. Francesc de B. Moll explica a les seves memòries que el va presentar a censura juntament amb altres llibres clàssics i va passar com un clàssic més. Per altra part cal te-

nir present que els poemes de «El somni encetat» són d'abans de la guerra civil o escrits durant la guerra. Vull dir que podria passar ben bé com a clàssic.

J. M. Llompart: Sí, però una obra tan innòcua i tan ingènua com era «La joglaressa» d'En Llorenç Moyà no va poder obtenir autorització. Com que ja estava impresa, va circular, però clandestinament.

J. Albertí: Realment tots aquests poemes, tant els de Miquel Dolç com els dels altres, potser fins als anys cinquanta, no tenen un mínim de revulsiu de vertadera poesia.

J. M. Llompart: L'únic revulsiu era el fet mateix d'escriure en una determinada llengua.

La dècada dels anys 50

Rev. LLUC: Podríem passar, doncs ara a la dècada dels anys cinquanta. Recordem que dins aquesta dècada es produeix el final del bloqueig i comença el boom turístic de tanta importància per a les Illes. Sorgeix un grup de poetes: Josep M. Llompart, Jaume Vidal, Blai Bonet, etc. Ara ja podem mirar aquests anys amb una certa perspectiva històrica. ¿Quina repercussió creis que va tenir?

J. M. Llompart: Potser encara tenim massa prop aquests fets, per poder-los jutjar amb objectivitat, però, malgrat tot, crec que varen tenir la seva importància. Almanco a nivell d'estètica literària va representar un trencament amb el passat.

J. Albertí: Lligaven amb la generació de poetes castellans del 27 dins la qual hi havia hagut republicanisme.

J. M. Llompart: De tota manera no crec que hi hagués uniformitat ideològica. El lligam que ens unia era la consciència de catalanitat. Per al-

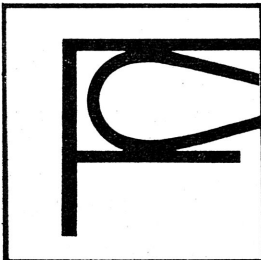
tra banda, jo diria que hi havia una major consciència de la necessitat de prendre un contacte amb la realitat, amb la societat. Potser aquesta petita revolta a nivell estètic ja responia a això. Nosaltres pensàvem que calia acabar amb aquesta manera de fer purament evasiva, fora del món actual, fora del nostre temps, i que s'havia de fer una cosa ajustada al nostre temps i al nostre país. En aquest sentit jo crec que té bastant d'importància un llibre d'En Jaume Vidal «El dolor de cada dia». No és pròpiament un llibre de poesia civil, però, en tot cas, hi ha una voluntat de prendre consciència amb la realitat. O sigui que jo hi veig un inici de tot el que ha vingut darrere nostre o, almanco, que va contribuir poderosament a fer-ho possible. I això en tots els ordres: estètic, ideològic i, fins a un cert punt, polític.

J. Albertí: A mi em sembla que si aquesta generació va esser tolerada políticament, va esser perquè els seus membres no eren homes radicalitzats dins ideologies esquerranes i, fins i tot religiosament, es mantenen dins la més estricta ortodòxia. I el seu entrocament amb la generació del 27 es fa a través del sector més pacífic, Alexandre, per exemple. Si hagués adoptat postures més radicals, no ja polítiques, sinó simplement religioses o morals, potser no hauria existit.

J. M. Llompart: I encara potser hauries de tenir en compte una altra circumstància important, que és l'extracció social dels qui formàrem aquesta generació, i l'ambientació i l'educació que havíem rebut. Teniu en compte per exemple que tant En Llorenç Moyà com jo érem fills de militars i a tots dos, d'al.lots, ens parlaren castellà.

J. Albertí: Per tant no és una presa de la cultura des d'uns nivells

Fotogravats A. Comas

- FOTOGRAVAT
- OFFSET
- DEPARTAMENT DE DIBUIX
- CREACIÓ GRÀFICA
- FOTOGRAFIA INDUSTRIAL
- ARXIU FOTOGRÀFIC
- NYLOPRINT I
- FOTOCOMPOSICIÓ

C/. Emperatriu Eugènia - 1 - D - teléfans. 294650 - 54 - PALMA.

Diario de Mallorca

un diari

per a tots els mallorquins

crítics de partit o política radicalitzats.

J. M. Llompart: En el meu cas concret, i supòs que és el mateix d'En Moyà i d'En Jaume Vidal, l'actitud era més aviat de revolta. Una revolta civilitzada, i no gens radicalitzada, enfront de tot allò que havíem rebut i que, a poc a poc, anàvem desmuntant.

M. Duran: Dins el camp de la ciència, durant aquests anys cinquanta, hi ha hagut una sèrie de mallorquins que s'han dedicat a tasques d'investigació. Un denominador comú de tots ells és que han estat unes víctimes de la derrota, o bé víctimes de l'ambient. El fet és que no han demostrat la més mínima preocupació pel fet diferencial d'esser mallorquins.

Rev. LLUC: Heu dit que aquesta generació de la dècada dels anys cinquanta entronca, o, millor dit, fa una recerca en funció dels poetes de la generació del 27. Ara podríem preguntar si no hi va haver també un entroncament amb poetes catalans i d'expressió catalana.

J. Albertí: No, i és paradoxal.

J. M. Llompart: Sí, és paradoxal, però és explicable. Teniu en compte que ací hi havia una dificultat enorme per llegir autors catalans. No disposàvem de textos. Ni de Riba, ni de Foix, ni de Carner, etc. No disposàvem en absolut de material per llegir. Sí, que ens eren assequibles En Costa, N'Alcover, En Miquel dels Sants Oliver, però nosaltres ja no els podíem assumir, malgrat tots els respectes que sempre els hem tingut. Referent a la influència de la generació castellana del 27... de vegades hi ha petites anècdotes que adquireixen una categoria extraordinària. Jo crec que aquesta influència ens va venir a través d'En Bernat Vidal. Ell tenia una biblioteca extraordinària on hi havia realment tota la poesia del 27. Ell ens deixava llibres. Ell alligonava En Blai Bonet i a través d'En Blai Bonet ens arribava el seu mestratge a nosaltres. També hi va haver una altra persona que ens va influir molt en aquest aspecte: En Sanchis Guarner. En Sanchis era un home d'un catalanisme molt conscient i molt ferm, però, a la vegada, d'una formació literària molt castellana en aquell moment. Jo record, per exemple, que va passar claudesimament un llibre de N'Albertí, «La pintora». En va dur un exemplar i ens l'anàvem passant l'un a l'altre. Per altra part cap de nosaltres no tinguérem mestres. Si us contava el que va ésser el meu Batxillerat i les classes de literatura que hi vaig rebre... no ho creuríeu. Bé, doncs, l'única cosa que ens va arribar en aquells moments i que s'adaptava a les nostres inquietuds va ésser la poesia de la generació del 27. I encara heu de tenir en compte que en aquell moment tenia una significació política, perquè llegir Lorca era pecat, llegir Albertí era pecat, llegir Salinas era pecat...

o sigui que per a nosaltres tenia aquest doble atractiu: la pecaminositat política per una banda i per l'altra una qualitat estètica que ens satisfia. Ara, aquí hi ha una cosa que queda penjada: per què escrivíem en català? Jo crec que hi escrivíem simplement perquè teníem una intuïció primera i vigorosa que ens havien estat estafant, que ens havien estat enganyant, que allò no podia ésser, que nosaltres havíem d'anar a cercar una realitat nostra. Això jo ho puc dir com a experiència personal i supòs que l'experiència dels altres és igual, encara que amb matisos diferents, per exemple, a ca'n Jaume Vidal hi havia una certa tradició de mallorquinitat; ara, a Ca'n Llorenç Moyà ni a ca meva, no; sinó ben a l'inrevés. O sigui, vàrem veure que havíem de rompre

amb una sèrie de coses i, és clar, si teníem una vocació literària, per on primer havíem de rompre havia d'ésser per l'eina a través de la qual s'havia d'expressar aquesta vocació literària.

Rev. LLUC: I els homes de ciència, ¿van entroncar amb la ciència catalana, vull dir la que es feia al Principat, o amb la ciència castellana?

M. Duran: Em sembla que ni una cosa ni altra. En el meu cas concret, per exemple, puc dir que som hereu d'En Massutí vell, a través de Ramon Margalef que és un altre autodidacte; i En Massutí s'havia format amb Ove Paulsen que era un danés que va venir a donar un curs. Després En Massutí va anar a Alger on va rebre lliçons d'un professor francès, Maurice Rose que va ésser qui el va

ensenyar en la seva especialitat. I En Guillem Colom dins la seva especialitat —microfòssils— es va formar amb especialistes francesos.

El fenomen turístic i el món intel·lectual

Rev. LLUC: Passats aquests anys cinquanta, sobrevé el fenomen del turisme, tot un trasbalsament social, la societat que pràcticament era agrària es transforma en una societat que no és precisament de tipus industrial, sinó de sector terciari. ¿Repercuteix aquest fet en el món dels intel·lectuals?

Joana Serra de Gayeta: És indiscutable que sorgeix una novel·lística que acusa l'impacte del turisme. Gairebé, diria, és el tema únic. Ara, també em sembla que continua el divorci entre els escriptors i el públic. La gent, si llegeix, llegeix en castellà i per altra part em sembla que en general, no es preocupa gaire pels problemes dels altres, si no l'afecten directament.

J. M. Llompart: Bé, jo diria que de tota manera a partir d'aquest moment l'escriptor pren consciència de trobar-se davant un fet nou, davant una societat que s'està transformant, i intenta explicar, analitzar críticament aquest fenomen. Això ho hem de lligar també amb una certa baixa que experimenta la poesia i una certa alça de la novel·la.

J. Albertí: Jo voldria fer notar que és en aquests anys seixanta quan entra a Mallorca el neorealisme. I hi entra a través del Principat on hi ha un Salvador Espriu, que publica «La pell de brau», i hi ha un Pere Quart, etc. Penetra primer en la poesia i al teatre i una mica més tard a la novel·la. Un dels primers representants i dels més fermes és En Miquel Bauçà, el qual encara no està inserit en el context social que va rebre el cop del turisme. Fa una poesia real-socialista, però des d'un caire rural. Se l'ha comparat a Francis Jammes. Va ésser ja cap a finals de la dècada que una nova generació va agafar el neorealisme i el va utilitzar com un vertader mitjà d'expressió.

J. M. Llompart: L'agafa i, curiosament, un poc mimèticament, és a dir, si nosaltres havíem tingut una mimesi respecte de la generació del 27, ara sí que hi ha una mimesi d'Espriu i de Pere Quart, o sigui que ara sí que hi ha un contacte molt més intens amb la literatura que es fa al Principat.

J. Albertí: En part, això és degut, em sembla, a una manca d'informació cultural a nivell internacional. I ho dic perquè els primers neorealistes encara imiten models de la generació del 27. El primer llibre d'En Guillem Frontera utilitza Pedro Salinas.

J. M. Llompart: I els poetes això ho fan a través nostre.

J. Albertí: O sigui que és una herència que es manté.

J. M. Llompart: A posta jo deia abans que els de la meva generació som una mica responsables del que ha vingut després.

J. Albertí: Tornant, doncs al que deia abans, l'escriptor es converteix una mica en predicador i deixa de banda tota una problemàtica existencial d'investigació purament intel·lectual, evidentment lligada a la política, i, malgrat que les seves obres siguin malvistes pel franquisme, no són veritablement revulsives, no són de dalt a baix revolucionàries.

J. Serra de Gayeta: No ho són de dalt a baix, però ho són tot el que ho podien ésser en aquells moments.

J. M. Llompart: Són tan revolucionàries com podien ser i arriben fins allà on podien arribar, donada l'escassa formació dels qui el cultivaven.

Rev. LLUC: I dins el camp de la investigació científica?

M. Duran: Dins el camp de la investigació la prosperitat dels anys seixanta va afavorir les activitats d'un grup d'investigadors no professionals, sinó més aviat afeccionats, la major part dels quals s'agrupen entorn de la Societat d'Història Natural de Balears. Hi ha hagut gent que ha fet feina molt bona, però sense cap projecció pública. Ara, ja cap al final d'aquests anys hi va haver un canvi notable de situació. Si abans la persona, dedicada a la investigació, era considerada com una persona important, però dedicada a unes coses que no tenien interès per al públic en general, ara, degut als desastres en matèria d'ecologia i als atemptats contra la naturalesa, certs aspectes de la seva labor tenen una projecció pública i la seva opinió és sol·licitada.

Rev. LLUC: Tu creus que avui el científic està més polititzat que l'intel·lectual de creació?

M. Duran: Es difícil generalitzar. Potser no; però em sembla que el científic que es polititza, ho fa d'una manera més radical i possiblement arriba més lluny.

Rev. LLUC: Hi estau d'acord vosaltres?

J. M. Llompart: Potser els científics es troben en unes condicions més propícies a la politització en els moments presents.

M. Duran: Jo diria que el científic té una manera especial de polititzar-se. Si em permeteu la paradoxa, es polititza sense polititzar-se, és a dir, pren unes postures de tipus més aviat ètic i que poden estar molt lluny de qualsevol opció de partit.

J. M. Llompart: Es el que volia dir: que es troba més prop d'un realitat socials, econòmiques, ecològiques, com ho volgueu dir.

Rev. LLUC: Durant tots aquests anys passats era l'intel·lectual de creació el qui prenia unes actituds polítiques més clares. Se'l trobava pels pobles

fent una defensa de la llengua, de la cultura autòctona...

J. M. Llompart: Es veia obligat a monopolitzar, diríem, tota una sèrie de postures ideològiques i, és clar, se'l trobava pertot. Però ara, en gran part, ha estat rellevat per altres que tenen un coneixement més directe dels problemes. Un poema social pot tenir la seva importància, però en l'estadi on hem arribat és més eficaç que l'anàlisi de la societat la faci un sociòleg i que mostri els resultats. Per tant l'intel·lectual de creació ja té possibilitat de tornar al lloc que dins una teorització abstracta li pertany i crec que, en certa manera, és un símptoma de normalització. Ara que, si un intel·lectual de creació sent una necessitat de lluita, de denúncia, de protesta, la pot assumir perfectament. Però, si té preferència per dedicar-se a investigar, posem per cas, les possibilitats de l'idioma, ja ho pot fer sense tenir-ne mala consciència.

J. Albertí: Hi ha una altra cosa que cal tenir molt en compte. L'intel·lectual de creació potser no ha pogut ésser amb la seva obra tan exigent com hauria volgut a causa del problema de la censura, que desgraciadament encara persisteix. Potser es deu a això, en part, el fet que sembli que l'intel·lectual de creació ha desaparegut de la panoràmica general i, en canvi, el científic s'ha pogut manifestar més lliurement. Per això jo voldria, aprofitant aquesta ocasió, que demàssim, una vegada més, l'abolició total de l'altra censura.

L'intel·lectual i la qüestió nacional

Rev. LLUC: Per acabar, podríem fer una pregunta. Quin és el plantejament que s'ha fet l'intel·lectual a les Illes respecte de la qüestió nacional?

J. M. Llompart: Bé, jo diria que hi ha de tot a la vinya del Senyor. Es a dir, no crec que puguem generalitzar en bloc. Jo crec simplement que hi ha una sèrie d'intel·lectuals que han pres cada vegada més consciència del fet nacional, de la comunitat dels Països Catalans, de la necessitat d'arribar a unes solucions polítiques concretes, i, en canvi, n'hi ha hagut d'altres que s'han quedat tancats dins un culte a l'idioma, dins «un regionalismo bien entendido». Ara, que realment en aquests moments i en el nostre país hi ha intel·lectuals que tenen plena consciència de totes aquestes coses em sembla fora de dubte.

J. Albertí: Durant tots aquests anys passats hi ha hagut una cosa que ha estat un condicionant terrible, que ha estat la por. Una por fins i tot a nivells casolans. Vull dir que la gent s'ha negat a una cosa tan casolana com, per exemple, firmar una carta de protesta. Evidentment, com ha dit En Llompart, hi ha hagut intel·lectuals

que han pres una postura més compromesa; però, així i tot, encara, mínimament compromesa.

Rev. LLUC: Preguntàvem més concretament, sobre la participació en l'aclariment de la qüestió nacional.

J. Albertí: Ja ho ha contestat en termes generals En Llompart, i hi estic d'acord. Més concretament jo afegiria que el fenomen turístic ha determinat dins les Illes l'aparició de tota una classe d'universitaris que ha fet una cosa important, que ha estat llegir i conèixer tot el boom novel·lístic mallorquí, els poetes mallorquins i, al mateix temps, la cultura catalana, i això ja és una col·laboració prou important

Missió de l'intel·lectual, ara

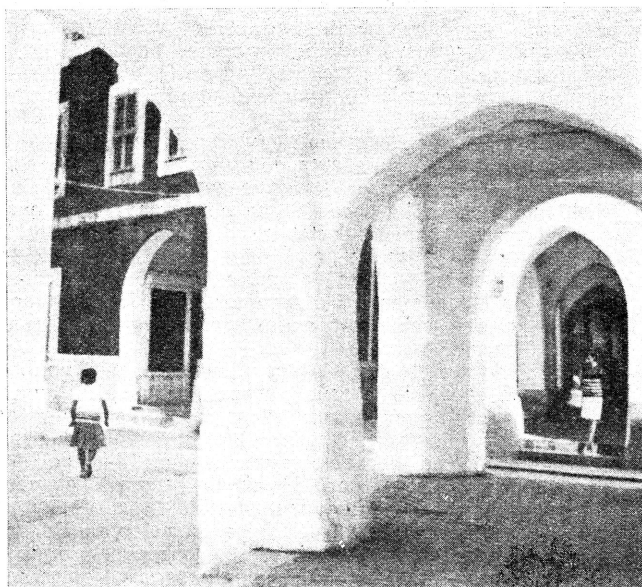
Rev. LLUC: Una altra pregunta que volíem formular és aquesta: davant la situació actual en què s'han produït fets tan importants com la mort del general Franco, el continuisme del Rei Joan Carles amb el govern Arias, etc. ¿quina funció, quina missió ha de complir o hauria de complir l'intel·lectual?

J. M. Llompart: Jo diria, primerament, una voluntat de consciència i aquesta fidelitat.

J. Albertí: Jo crec que l'intel·lectual, com el mateix poble, el que ha de fer és radicalitzar cada vegada més les seves postures. Les seves postures a tot nivell: a nivell vital i a nivell laboral.

Crec que, evidentment, és la mateixa contesta d'En Llompart, expressada amb diferents paraules. I voldria insistir en el ver **radicalitzar**, és a dir, progressar en les exigències personals davant la seva obra. A més, no crec que això sigui altra cosa que seguir el poble, perquè el poble farà això i ja ho està fent. L'intel·lectual, aleshores, no farà més que seguir el poble, integrar-se cada vegada més dins el poble.

Transcripció de PAU LLABRÉS

Des de Menorca

Sobre el paper de l'intel·lectual

per Josep M. Quintana

Un intel·lectual, diu Sartre, és algú que es fica on no el demanen: «Originàriament el conjunt dels intel·lectuals apareix com una diversitat d'homes que han adquirit alguna notorietat per treballs que es relacionen amb la intel·ligència (ciències exactes, ciències aplicades, medicina, literatura, etc.) i que abusen d'aquesta notorietat per sortir dels seus dominis i criticar la societat i els poders establerts en nom d'una concepció global i dogmàtica (vaga o precisa, moralista o marxista) de l'home».

Aquests intel·lectuals, que normalment provenen d'una classe determinada, la burgesia, i que neixen, per tant, de la plus-vàlua que la classe dominant destina a produir-los, són objecte de l'intent immediat d'esser utilitzats per la classe dominant per a perfeccionar el seu domini de la classe. Davant aquesta situació, l'intel·lectual només té dues sortides: 1. Acceptar la ideologia dominant, autocensurant-se i esdevenint apolític, agnòstic, neutre, etc. amb la qual cosa renuncia al seu poder contestatari i a la seva condició estricta de l'intel·lectual. 2. Qüestionar la ideologia que l'ha format i refusar de

convertir-se en agent subaltern de l'hegemonia, amb la qual cosa, immediatament és acusat de ficar-se allà on no el demanen i condemnat pels detentadors del poder.

Difícilment l'intel·lectual menorquí, que havia optat per aquesta segona sortida, podia recolzar un règim autocràtic sorgit d'una guerra fratricida que va tenir per objecte el canvi radical de les estructures del poder polític i econòmic tot posant-les en mans d'unes oligarquies molt determinades. L'intel·lectual, autocrític, disposat a posar en dubte el més raonat dels seus plantejaments, amant de la llibertat i que estava, per tant, decidit a seguir la segona alternativa, va desaparèixer del món menorquí. Només restà entre nosaltres l'intel·lectual frustrat, el «tècnic del saber pràctic», que optà pel silenci, per l'apoliticisme, per l'agnosticisme, quan no per l'actitud de servilisme declarat al nou estat de coses.

L'intel·lectual menorquí de la posguerra no ha existit durant molts anys. Hem tingut, només, «tènics del saber pràctic» que han esdevingut una caricatura del veritable intel·lectual. I això malgrat durant els llargs anys de l'autarquia econòmica es celebrassin pomposos «ac-

Angela

MERCERIA

Randes - Cintes

Botons - Corbates

Especialitat en articles de modisteria

R. Muntaner, 40 - Tel. 29 37 67

Jaume II, 33 - Tel. 21 14 24 CIUTAT

El Drach

BIJUTERIA DE NOVETAT

OBJECTES TÍPICS DE MALLORCA

Sant Domingo, 25 i 27

CIUTAT

tos académicos». I el que és pitjor encara: ben al costat d'aquests intel·lectuals frustrats, hem tingut a Menorca l'estranya i coneguda figura del pseudo-intel·lectual, al servei de la classe dominant, o que li ha fet el joc, el qual ha estat l'home nascut al si de la petita burgesia menorquina, amic d'escalar posicions per medi de noces convingudes, que ha sacralitzat les tertúlies del Cassino maonès o de ses Purgueres ciutadellenques, que ha parlat en foraster als seus fills, tot opinant que la llengua dels pagesos anava bé per a mesurar el blat però no per a fer la seva comèdia de la vida, que ha pronunciat alguna conferència d'«apertura de curso», ha confeccionat la seva ponència pel Consejo Económico Social Sindical o bé ha escrit fins i tot una novel·la sobre l'enorme religiositat dels menorquins en els anys més foscos del segle XVII.

Amb els anys —si cal marcar una fita jo la situaria entorn del pla d'estabilització—, s'ha produït un canvi entre nosaltres. Tot intel·lectual duu a dintre seu una força potencial que difícilment pot amagar o amputar, i és així que arriba un moment que no pot donar sentit a la seva vida si no és aplicant a la societat de la qual prové, a la ideologia que la domina i a les seves estructures, els mètodes vigorosos de la seva especialitat de «tècnic en saber pràctic», i aquests mètodes, com diu Sartre, són la llibertat en la investigació, el rigor de l'enquesta i de les proves, la recerca de la veritat, la universalitat dels resultats adquirits, etc. I és en aquest camí on l'intel·lectual es va trobant amb els altres intel·lectuals i, en definitiva, amb les classes que es drecen, també, contra la classe dominant que imposa una ideologia hegemònica.

L'intel·lectual, doncs, malgrat no pertanyi a les classes populars, optarà no obstant pel seu programa polític

i optarà per comprometre's a fons en tots els conflictes del seu temps, perquè tots són efectes particulars de l'opressió dels desvalguts per la classe dominant, i l'intel·lectual tindrà dret a sentir-se —i de fet s'hi sentirà— oprimint, al costat dels oprimits, en cada un d'aquests conflictes.

Homes marcats de molt joves pel desastre de la guerra civil i homes nascuts dins la posguerra han anat assumint, a Menorca, la funció específica de l'intel·lectual, funció que s'ha accelerat en els darrers anys quan assumir el dret a la llibertat no duia intrínsecament la seguretat d'ingressar l'endemà mateix a la presó. Els intel·lectuals estan decidits de cada vegada més a ficar-se allà on no els demanen i a aprofitar-se de la seva capacitat i del seu saber per a destapar la veritat i cridar per la llibertat.

La resposta de les classes dominants, que no perdonen que un fill de la seva classe s'hagi revoltat contra ella, és ràpida i contundent: Abans, quan disposaven de tots els mecanismes del poder i de la paraula, destruïen d'arrel tota idea alliberadora a plena flum del dia. Ara, una inseguretat pregonada els duu a l'actuació clandestina, que va de l'anònim insultant fins la condemna a mort, passant per l'agressió física. Les forces de xoc sempre estan preparades. Avui són conegudes organitzacions com el GAS o l'AFB, demà seran unes altres però les forces de xoc vetllaran sempre. I l'intel·lectual sabrà d'on es guarneixen i qui les mantén, però gairebé res no podrà fer, perquè l'única arma de què disposa és la paraula, i contra la irracionalitat només serveix la força, i la força no la té l'intel·lectual.

JOSEP M. QUINTANA

Novetats de l'EDITORIAL MOLL:

BIBLIOTECA «RAIXA»

- Jaume Pomar: **L'aventura de «Nova Palma»**. (Assaig).
- Salvador Galmés: **La dida i altres narracions**. Pròleg de Francesc de B. Moll.

BIBLIOTECA «LES ILLES D'OR»

- Joan Alcover: **Cap al tard**. (Reedició).
- Joan Alcover: **Poemes bíblics**. (Reedició).
- Josep M.ª Llompart: **Quinze poetes gallecs**. Pròleg de Basilio Losada.

COL·LECCIÓ «BALENGUERA»

- B. Rosselló-Pòrcel: **Obra poètica** (3.ª ed. a cura de Salvador Espriu).
- Xavier Vidal-Folch: **Hem marxat amb el temps** (Premi Joan Alcover). Pròleg de M. Vázquez Montalbán.

OBRES DE JOAN PONS MARQUÈS

- **Crítica literària, II**. Pròleg de Joan B. Bertran.

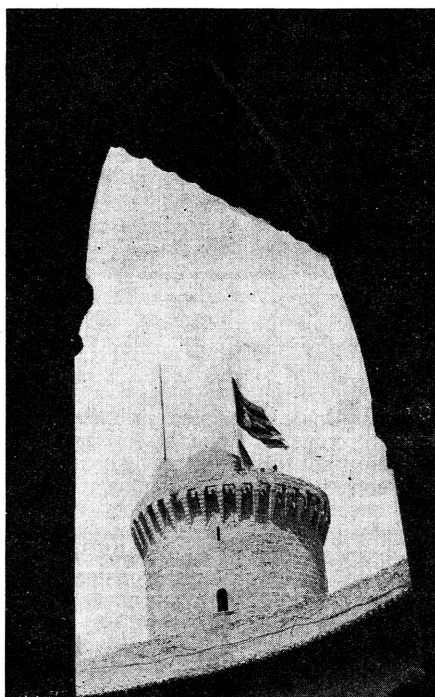
Distribució: LLIBRES MALLORCA
Fortuny, 5 Tel. 21 35 88 Palma de Mallorca

Algunes observacions sobre l'intel·lectual de les Illes davant el fet nacional

per Tomeu Fiol

A hores d'ara el que més caracteritza la nostra societat és el canvi. Ja d'entrada, el concepte «desenvolupament» significa: creixement, més canvi. Si bé aquesta fórmula no s'ha fet patent en el que respecta a l'economia o a la indústria, víctimes únicament d'un creixement incontrolat —aquesta era la millor planificació per alguns—, sí que s'ha deixat sentir en la nostra col·lectivitat. La societat ha crescut, a l'hora que ha incrementat el seu grau de consciència. És el que podríem dir un gran creixement quantitatiu. Mancaven —i manquen encara— uns retocs finals que facin desbordar l'aigua del tassó. I aquest fet preveu un canvi, un canvi molt més concret que la mateixa evolució històrica, ha d'èsser un salt. Ara ens toca el salt qualitatiu, la lliçó més simple de la dialèctica. L'entrada en joc d'uns elements polítics que fins ara havien estat desfressats i arraconats per uns claríssims interessos colonialistes, i que es concreten en una progressiva presa de consciència com a poble, implica un repentí accelerament de la dinàmica de la nostra societat. Ens cal incrementar aquest accelerament, per arribar a desbordar aquest tassó; la quantitat que es transforma en qualitat, la revolució que implica el moment culminant del canvi: el canvi del que és quantitatiu pel que és qualitatiu. Aquest canvi s'apunta ja, raquític, deforme, encara frenat per plantejaments artificials en la mesura en què són unitaristes i que obliden i han oblidat al llarg dels anys unes realitats nacionals ineludibles. I per tant, com a passa cap al mateix salt, cal iniciar a la nostra despersonalitzada societat en la recerca d'uns nous elements de judici dins la nostra pròpia història, encara que això no vulgui dir haver de marginar els plantejaments tradicionals i universals de lluita de classe, ni les conclusions de la seva anàlisi dialèctica.

Malgrat tot, en aquests moments som encara un poble que arrossega unes malformacions polítiques de temps enrera i amb un alt grau d'alienació. Si bé és cert que com a poble ens adonam que gairebé tots els nostres mals tenen la mateixa explicació, i que aquesta explicació, la localitzam sempre en el punt fatídic en què es prenen les decisions per a tots els pobles, si bé és cert que els drets

que reivindiquen els pobles catalans desemboquen en un increment de la seva consciència nacional, i que aquest fenomen fins ara fortament coartat té unes rèpliques no solament dins el context d'estat espanyol, sinó almenys a escala europea... encara tenen un pes específic considerable aquells arrossegalls de tants d'anys d'opressió i expoliació nacional. I és aquí, davant aquesta realitat, on l'intel·lectual contreu la responsabilitat d'èsser capdevanter en l'elaboració d'uns esquemes teòrics i pràctics capaços de donar una alternativa nacional al nostre poble, uns esquemes, a més, digeribles fins i tot per les capes més alienades.

Talment com se sap, la ideologia de la classe dominant és la ideologia dominant, i en aquest sentit, l'opressió ha estat per nosaltres tant de classe com territorial. Els pobles dominants imposen la seva cultura..., aquesta imposició es materialitza a vegades a través dels propis intel·lectuals que actuen com a mediadors. Aquesta classe dominant, tan sols ha permès la pràctica de la cultura fins allà on

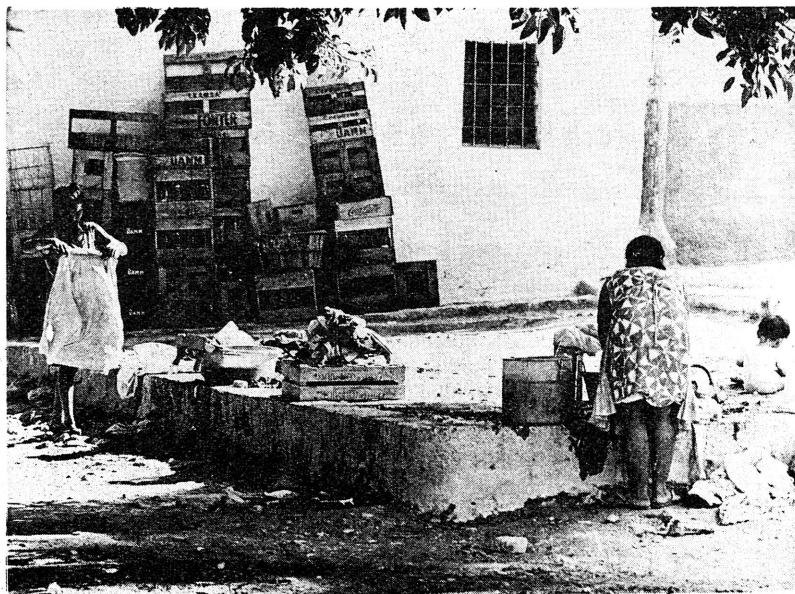
no posava en perill els seus interessos, i si aquesta classe oprimeix pobles sencers, és lògic suposar que és la cultura d'aquestes ètnies la que més se n'ha ressentit. Per tant la classe dominant fa coincidir l'extensió de les cultures populars en la mesura de la perpetuació dels seus interessos. I en conseqüència, quan en un determinat moment de creixement socioeconòmic es planteja ineludiblement la necessitat d'activar l'educació popular, perquè les noves relacions de producció ho exigeixen, ho posa en pràctica, malgrat que aquesta educació no la «facilita» en el seu total contingut i intensitat —això implica no sols la descentralització, sinó l'autodeterminació com a alternativa al colonialisme, i la reconquesta de la iniciativa històrica—, sinó que la **facilita establint una relació entre l'assimilat i els caràcters i les conseqüències mateixes de la dominació.** Aquesta concessió implica un risc per la classe dominant, emperò cal arriscar-se, els requeriments de la producció que ella controla i que de fet, li donen la primacia i les fonts del domini, ho justifiquen. Així, amb aquest domini esclafant, ens ve l'alienació nacional.

D'entrada, l'intel·lectual sembla que vol impugnar el paper que la cultura oficial li assigna, emperò, ben sovint, no fa sinó un paper de mediador: **quantes vegades aquest intel·lectual revolucionari transmet unes normes i uns coneixements que no fan sinó garantir l'estabilitat dels qui tenen el poder.** L'intel·lectual, involuntàriament, en aficar-se dins unes estructures gràniques, adopta una postura passiva, és l'intel·lectual que transmet tots aquells conceptes que ja vénen elaborats amb una intenció de domini. L'intel·lectual hauria de crear en lloc de mediar, hauria de cercar incansablement dins la nostra història, dins la nostra cultura i dins la realitat del nostre poble d'ara, uns elements capaços de difondre amb força la veritat de la nostra esclavitut. N'hi ha que es diuen marxistes, per contra transmeten un nivell de llibertats que encara que semblin progressistes, no són sinó aquelles que els hi han assignat les classes dominants, i ben sovint es limiten a desenvolupar certes idees revolucionàries en teoritzacions vicioses i una consegüent ignorància de la pràctica, bé per incapacitat, bé per la

negligència que suposa donar prioritat a altres interessos.

L'intel·lectual en la seva suposada ànsia de transformar la societat, pot intervenir diguem a dos nivells: l'oficial com a home de cultura al servei d'unes institucions, i el clandestí, en qualitat de polític d'esquerres. En els dos nivells pot molt bé ignorar una presa de posició arran del poble i al servei d'aquest poble, que es l'únic que justificaria la seva funció transformadora. En el primer nivell hi hem d'acalar el cap, ara bé, aquell que es posa decididament al front d'una activitat d'alliberament popular, assoleix un compromís greu i amb el qual no es pot jugar. Per desgràcia, no sempre es respecta aquest compromís, són nombrosos els intel·lectuals progressistes que per una assimilació massa ràpida d'unes consignes de lluita, intenten una pràctica política en nom de l'internacionalisme que no afavoreix gens els interessos del nostre poble. La cultura colonial es manté per la violència, és la que impedeix al poble dominat l'expressió als seus distints nivells. Arribarà el moment en què la cultura colonialista advertirà la proximitat del conflicte, i desfressada d'esquerra i de proletària, ens voldrà seguir dominant i elegirà l'alternativa del diàleg, però no el diàleg total, sinó la canalització del poder cap a certes èlites favorablement disposades a intervenir ja des de l'interior de la cultura colonitzada, com a mediadores. Es aquí quan l'assumpte adquireix caràcters dramàtics. L'intel·lectual revolucionari és a vegades inconscient de l'alienació que pateix i de com és alienador l'exercici de la seva professió. I quan n'és conscient, o quan ha superat aquest fenomen, llavors potser justifiqui interiorment la seva actuació por ànsies de prestigi, venent-se a certs corrents ideològics o polítics que actuen des de fora.

Per contra, només ens serà possible arribar a l'alliberament cultural, polític i econòmic, partint des de dins el nostre propi context de poble. I amb el poble —o amb els seus intel·lectuals—, com a capdavanter en aquesta lluita. D'aquest fet, el científic, l'artista o el lletraferit, n'han d'esser conscients, i han d'esser conscients que no es poden obtenir resultats parcials —és a dir: s'han d'evitar—, aquesta llibertat implica una lluita, i en aquesta lluita hi convergeixen dues reivindicacions: la nacional i la de classe. Al respecte opinen certes esferes intel·lectuals del nostre àmbit que el fet nacional s'entén com un gran bloc (burguesia i proletariat units), enfront del centralisme d'estat espanyol. Això com a conseqüència no se sap de quina anàlisi històrica. Aquesta concepció només es pot entendre com una interpretació adaptada a unes conveniències de certs corrents ideològics, o com a interessos tàctics de certes forces polí-

El fet nacional parteix del plantejament d'una classe enfront d'una altra dominant

tiques. Una anàlisi més científica ens ve a demostrar que el fet nacional parteix del plantejament d'una classe enfront d'una altra dominant. I que la descolonització d'aquesta classe dominada, va lligada a l'eliminació de la burgesia dins el seu propi context nacional, ja que aquesta, malgrat es vulgui desfressar de nacionalista, té lligats els seus interessos als de la classe monopolista i colonitzant, per tant la descolonització i la sobirania popular són dues conquestes simultànies.

La classe que posseeix la força del treball és la classe més progressista, la que té una concepció més avançada del món. Voler llevar a la classe treballadora el protagonisme de la transformació de la societat i del canvi, voler-li usurpar el dret històric d'esser la capdavantera de la revolució, és posar-se de cop en contra seva. Des d'una perspectiva materialista, l'intel·lectual ha pogut formar-se gràcies a la producció, conseqüència del treball de la classe obrera, que ha pogut bastir la societat, i per tant a l'intel·lectual. Així, mentre algunes dotzenes d'individus treballaven en compensació de la seva nul·litat productora, l'intel·lectual ha tenguut accés a la cultura, ha pogut assimilar uns coneixements que haurà de posar —hauria— al servei de la classe popular. El joc electoralista, o de perspectives a curt termini de certes èlites, dificulta aquesta vinculació poble-intel·lectual. Així veim actituds empíriques i distanciadores pertot arreu, individus de «cultura» que s'atorguen ells mateixos dur el timó de la gran nau del nostre poble, quan ells desconeixen el més elemental d'a-

quest poble, o si en tenen noves, fan com si les ignorassin. Dins els organismes culturals de pobles, és freqüent veure-hi al front unes capelles inacessibles formades per les figures que més destaquen de la localitat. Alguns son «intel·lectuals». Moriran potser «intel·lectuals». I el poble s'haurà llevat un gran pes de sobre. El fenomen de rèplica a aquestes èlites antipopulars que tanquen les vies de participació a la classe proletària, és també deplorable: alguns individus històrics de veure's desplaçats i que desposseïts per les circumstàncies en què s'han format, d'uns elements de diàleg i d'anàlisi, pretenen assumir un paper com a fites d'un sector marginat a dins el gran món de l'èlite privilegiada i acaronada per la «cultura». El desequilibri no s'estorba en aparèixer. El poble es complica, els fets no són explícits, no s'arriba a la consciència col·lectiva com a poble clarament definit i diferenciat. Mentrestant, seguim com a província d'una unitat irreal. Quan arribarà el dia en què l'intel·lectual sabrà interpretar autènticament el seu paper d'impulsor d'un moviment cultural constructiu i renovador, sorgit de les característiques pròpies del poble en què esta immers? Aquest dia, potser arribi a esser una peça valuosa dins l'engranatge dialèctic que impulsa i transforma la societat, i alhora la condueix a recobrar la seva pròpia identitat.

Tomeu Fiol

— CREDENCIALS

Les credencials que puc presentar per enfil·lar dos mots damunt una qüestió tan cairosa i profunda, com és aquesta de la relació de món intel·lectual amb el moviment obrer són totes petites i a un nivell més bé viencial.

Estic com dins un ascensor, aturat entre pis i pis: He escrit un quern de llibres, però sé que no som intel·lectual; em manca dedicació, estudi, capacitat, en una paraula: categoria. Visc dins el món del treball, procur lluitar dins un moviment obrer, però sé que no som proletari; em manquen calls, visió, llenguatge, i em sobren molts de roegons educacionals, resavis i privilegis.

Acept, fins i tot amb humor, totes aquestes limitacions i procur, com ho voldria fer ara, treure el màxim de profit de la meua experiència a cavall entre dos móns.

— PREMISA D'EVIDÈNCIA

Crec que podem partir d'una premissa evident, incontrovertible: El món de l'intel·lectual i el món de l'obrer són dos mons molt propers, necessàriament empeltats, històricament agermanats.

No cal aclarir que quan dic intel·lectual em referesc a l'home que pensa i escriu i parla des d'una capacitat de crítica i des d'una visió de futur; així mateix quan dic obrer em referesc a l'home que treballa des d'una consciència de classe i una lluita revolucionària.

Un moviment intel·lectual i un moviment obrer han d'anar junts tant per exigències internes, d'arrels constitutives, com per exigències tàctiques, de canvi històric.

Dins la meua simplicitat, ho veig elemental: Per caminar —d'això precisament es tracta, de caminar cap a una humanitat nova— són necessaris un cap i uns peus. Uns peus que mosseguin la pols de la realitat i un cap per aclarir decrees

No cal insistir en evidències. Està clar: Aquests dos mons es necessiten mútuament. La Història necessita que caminin compenetrats.

— CAMPS DE TROBADA

Per a mi la qüestió és pràctica: Descobrir camps de trobada d'aquests dos mons, cercar coordenades concretes de convergència d'aquests dos elements essencials per a un canvi radical i profund.

Des de la meua llosca visió voldria proposar-ne alguns.

La classificació no enclou cap ordre de prioritats ni preferència.

1.º—La vivència

Em referesc a l'intel·lectual que es fica, que s'encarna, dins el món del treball, que baixa a les mines, que escura plats o col·lecciona morques.

Crec que com experiència vital és molt vàlida, des del bessó de la

Món intel·lectual i moviment obrer

persona, per a una enrampada calenta i per a una denúncia directa.

Encara que reconec que aquest camp de trobada és necessàriament limitat. Suposa unes condicions personals i ambientals mig profètiques, mig bohèmies, tirant a follies brusqueres, molt respectables, però molt poc exigibles com tipus universal.

2.º—La comunicació

Parl de la trobada intel·lectual-obrer a nivell de lectura, de diàleg, de llibre, de conversa.

Tampoc aquesta manera és molt freqüent i gairebé impracticable. Suposa de part de l'obrer un coneixement i un temps i un hàbit i una concentració que realment ni es dona ni es pot donar dins el context de necessitats primàries, de lluita per sobreviure com persona, com classe i com moviment, on l'obrer viu.

Per altra banda demana a l'intel·lectual un llenguatge, una adaptació, un ritme, en veritat molt difícil d'aconseguir.

3.º—La temàtica

L'intel·lectual pot estudiar, pot descriure, analitzar, il·luminar la problemàtica obrera. Pot engendrar fills obrers per les seves obres, pot proclamar una revolució proletària dins els seus escrits i plàtiques. Pot denunciar un sistema, criticar uns estructures, ridiculitzar uns fets...

L'obrer, el seu món, els seus problemes, com tema de l'escriptor, de l'artista, té la seva eficàcia indiscutible, però em sembla sempre un terreny llenegadís. L'obra pot tenir fàcilment un tufet paternalista, un segell de feina feta per encàrrec, o, el que és pitjor, un sabor de falsetat.

L'artista no pot obeir a uns plantajaments d'utilitat o de defensa d'una causa, sinó al moviment creatiu, a la lliure capacitat imaginativa.

Quan l'artista crea és revolucionari. Sempre. Perquè la creació és la trobada d'una cosa nova, és una passa endavant, un esforç de superació.

4.º—La política

Crec que aquest és el camp més propici, més escaient, més normal i eficaç per la trobada intel·lectual-obrer.

Aquests camp defuig tot el perill romàntic, brusquer, subjectiu, paternalista dels altres camps per endinsar-se dins un terreny pràctic igualatori d'anàlisi concreta de la realitat, de treball en comú, de lluita ansa per ansa.

Es llàstima que quaranta anys de clandestinitat ens privin de punts concrets de referència per comprovar i jutgar aquest camp amb coneixement de causa. Sabem que té els seus defectes. Esperem que després d'aquesta llarga quaresma de martiri arribi una Pasqua florida. Amén.

5.º—La solidaritat

Parl d'una solidaritat mútua. D'una solidaritat de paraula, de testimoni, de postura.

L'intel·lectual és —hauria d'esser— la veu dels qui no tenen veu, la ploma dels qui firmen amb el dit, la cara dels qui viuen ajupits.

L'obrer pot esser —ha d'esser— la defensa, feta força al carrer, feta massa a les urnes (què és això?) de la llibertat del creador, de l'artista.

— APLICACIÓ

Sé que per esser mínimament coherent hauria de fer ara una anàlisi de les relacions del nostre món intel·lectual amb el nostre món obrer, una aplicació d'aquests camps de trobada a la nostra realitat mallorquina.

Preferesc que ho faci cadascú.

Crec que dins cada camp descobriríem petites realitzacions, intents de bona voluntat. Repassant cada apartat vosaltres mateixos posaríeu espontàniament un nom o dos dins cada camp, però no més.

Tots sabem que falta molt a fer. Quasi tot per a fer.

Basta llegir els diaris per adonar-nos d'una esgarrifosa realitat: Els obrers feim nosa dins una democràcia de saló, dins una demagògia de poder, o dins una política comercial. (No m'agrada d'haver definit els nostres tres diaris de cada dia...).

Això és molt trist i perillós pel moviment obrer, pel món intel·lectual, pel poble i pel nostre futur històric.

La cultura naturalística balear

La cultura d'un poble no es pot deslligar dels condicionaments geogràfics i de les raons històriques que han afavorit els intercanvis d'idees, treballs i tècniques amb els altres grups humans que han tingut uns mateixos vehicles d'expressió natural i unes motivacions comunes de promoció social. Les Illes Balears, dins la Mediterrània, són per al naturalista no sols un lloc de pas per les aus emigrants entre Europa i Àfrica. Són sobretot un fet cultural on la recerca de la Natura ha estat motivada per la condició marinera de les migracions humanes que des de fa mil·lenis han anat fent escala aquí, deixant-nos idees i objectes.

Basta fixar-se una mica en l'origen, forma i utilització de les restes arqueològiques (àmfores, cràters, plats, objectes ornamentals, etc.) tan procedents dels vaixells enfonsats com dels poblats o necròpolis, per adonar-se'n de la diversitat de pobles mariners arribats d'altres voreres del «Mare Nostrum». Es veu que l'obligada insularitat va anar afavorint una certa endogàmia o reproducció intrafamiliar dels habitants, però el fet de la seva posició geogràfica ha permès a les Illes conservar els seus cordons umbilicals no sols amb les terres pròximes de la Península sinó també, i sobretot, amb els països costers del sud de l'Europa sobre tot amb Itàlia i amb França.

Crec que el corrent naturalístic a Balears és molt antic. Ja el nostre capdeventer de la Cultura, Ramon Llull, recull en els seus escrits interpretacions del seu temps no sols damunt el fenomen de les mareas, sinó també teories damunt punts que avui diríem de fisiologia vegetal i que podrien donar-nos una llarga llista d'expressions d'un notable contingut biològic.

Per estudiar l'origen i evolució d'aquesta escola naturalística balear, creim que abans de tot s'haurien de seguir recopilant la bibliografia dins tots els camps de la recerca de la Natura (Botànica, geologia, biologia marina, bioespeleologia, etc. etc.). Això que l'any 1942 va començar el Dr. Navarro recollint els títols d'uns 665 treballs sobre flora i fauna marines de Balears realitzats per uns 338 autors, propis i forans, i que el geòleg Darder Pericàs també aconseguí l'any 1946 amb la seva **Història de la coneixença geològica de l'illa de Mallorca**, s'hauria de dur a terme aprofitant la rica bibliografia

de les darreres publicacions geològiques i paleontològiques de G. Colom i J. Cuerda, a la Diputació Provincial.

Aquesta fenomenologia naturalística balear, el seu origen i les seves línies de treball tant a Mallorca com a Menorca han estat molt emparentades amb la Universitat de Barcelona on les Ciències de la Natura hi tenen una reconeguda tradició. Com també la influència de l'escola francesa a través de Fallot i de Knoche encara es deixen sentir dins els naturalistes insulars que segueixen rebent les visites de consulta i d'intercanvi de geòlegs com l'altre dia George Kukla, professor a Palisades (N. Y.), vengué per estudiar el paleomagnetisme a les nostres Illes o aquells contactes de Delamare de Bouteville amb els biospeleòlegs. Precisament aquests dies acaba de trasmetre a D. Guillem Colom el seu nomenament com a Membre Honorari del Museu d'Història Natural de París.

Creim que també l'objectivitat d'un estudi històric d'aquest desenvolupament naturalístic balear no podrà oblidar les aportacions recollides dins aquella vintena de volums del Butlletí de la Societat d'Història Natural de Balears que a una universitat representativa hi escaurien bé si les memòries acadèmiques foren senceres.

Estam a un temps de pleocroisme polític. O sia que com els camaleons la gent canvia fàcilment de color. Si això es dona entre els científics que volen jugar a polítics, les solucions esdevenen personals i no socials. I també diuen ells que fan cultura, però jo diria: la seva cultura no la del poble balear, que si ha estat qualificat de tancat i d'endogàmic, crec que respecte de l'estudi de la Natura ha sabut sintonitzar una vegada més amb una inquietud renovadora recentement admesa a la «sessió conjunta» dels naturalistes catalans a la nostra Ciutat.

Tothom sap que la cultura d'un poble no es fa per real decret ni es compra amb muntatges oportunistes. La recerca de la veritat dins la solidaritat amb el poble és qualque cosa més que un tub d'assaig o una computadora. Són molts de milers d'anys de rebre i de donar, de traduir i de captar tantes d'experiències concretes d'uns principis universals, dins un lloc determinat, amb unes circumstàncies geogràfiques i socials característiques que aquí, a Balears, des dels inicis de la seva història han anat heretant una gran deïxa naturalística.

GUILLEM MATEU

RÀDIO POPULAR

C. O. P. E.
MALLORCA

PROGRAMES EN LA NOSTRA LLENGUA

12'10 Cançoner d'avui
15'30 Mallorca al vent
21'00 Novel·la
16'30 Neru neru, nas (Dissabtes)
22'40 Rondaia mallorquina (Diumenge)

En freqüència modulada

9'00 Ràdio Popular és cosa nostra
12'00 Popular en viu

La importància que ha tingut l'estudi de la Natura dins l'evolució cultural del poble balear és prou reconeguda per tothom ja que les publicacions de geologia, botànica, zoologia i biologia marina són nombroses, pel fet que les Illes Balears són un gran laboratori natural dins el Mediterrani. Això fa que de pertot arreu hi arribin investigadors atrets per les seves condicions insulars que encobeixen unes espècies vegetals endèmiques, afavoreixen l'estança temporal i periòdica de les aus que migren entre Europa i Àfrica o les seves muntanyes, dins els seus plecs, guarden un mostruari complet del fòssils que caracteritzen la història de la terra, des del Primari fins al Quaternari, donant-nos una idea del que era l'antiga Mediterrània o Mar Tetis.

L'any passat, a Banyuls-sur-Mer (Catalunya francesa), a la Sessió Conjunta de la Societat Catalana de Biologia, de la Institució Catalana d'Història Natural i de la Societat d'Història Natural de Balears, es va prendre nota d'aquest fet cultural balear i tots els naturalistes dels Països Catalans decidiren reunir-se enguany a Palma de Mallorca per exposar i discutir les seves troballes científiques i el mateix temps donar a conèixer a l'opinió pública l'interès que per la biogeografia i l'ecologia insulars representa la conservació de l'arxipèlag de Cabrera. Es tracta d'un reducte natural quasi únic dins el Mediterrani i

G. Mateu

Els naturalistes de Catalunya i Balears reunits en sessió conjunta a la Ciutat de Mallorca

que sortadament encara es conserva lliure dels efectes d'això que, enllà dels Pirineus i molt en desfavor nostre, en diuen «balearització» que ha passat a significar tot el que sia destruir el paisatge de forma irracional i poc responsable.

Quasi uns dos-cents professors, investigadors, estudiants i naturalistes en general, dels diversos centres universitaris i de la investigació oficial i privada dels Països Catalans, parlant de fenòmens insulars dins els camps de la geologia i de la biologia. Taulles rodones i unes 25 ponències que tocarem punts tan interessants com és l'estudi cromosòmic de la flora menorquina o el parasitisme en els micro-mamífers de Formentera. Com també les relacions de les illes de la Mediterrània occidental amb les terres con-

tinents evaluada pel nombre de translocacions genètiques dins de la illa de les mosques *Drosophila*. Aportacions valuoses han estat les noves interpretacions dels ventalls aluvials de Menorca, l'aplicació de les forces gravimètriques a les formacions llengadisses de Cabrera. Tot això i moltes coses més com per exemple l'estudi bioquímic i genètic de certs factors patològics de les faves tendres crues que s'han manifestat com a fruit de la dieta insular.

Sobretot els congressistes s'entusiasmaren davant les diapositives i les explicacions sobre la fauna marina del litoral de Cabrera i la relació d'espècies ornitològiques, algunes úniques al món, que predisposaren als científics i naturalistes a redactar i signar el següent manifest.

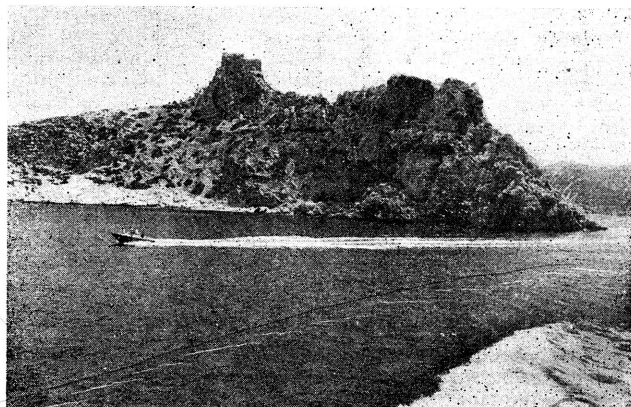
La Societat d'Història Natural de Balears, la Societat Catalana de Biologia i la Institució Catalana d'Història Natural, dins els actes de la sessió conjunta de les entitats haguda durant els dies 19, 20 i 21 de març a Mallorca, han tingut ocasió de visitar l'arxipèlag de Cabrera i d'analitzar-ne la problemàtica des del punt de vista de la preservació dels interessants ecosistemes naturals que aquest conjunt insular atresora. En base a tot això, les tres entitats creuen oportú d'adreçar-se a l'opinió pública per tal de manifestar:

1. El conjunt de l'arxipèlag de Cabrera reuneix, tant en superfície com en les seves parts subaquàtiques, un remarcable interès geològic, botànic i zoològic, interès que ha estat remarcat de molt de temps ençà, per nombrosos investigadors i persones sensibles als valors del patrimoni natural, tant dels Països Catalans com de més enllà.

2. Les possibilitats de mantenir aquests sistemes naturals i de fer-los pervenir a properes generacions són elevades, per raó de la feble implantació humana actual, de la manca o escassetat de drets privats sobre l'arxipèlag i de la favorable actitud de les autoritats militars de Balears. Les manifestacions de l'Administració han estat, en aquest sentit, esperançadores, però no han cristallitzat encara en cap mesura concreta.

3. L'interès dels investigadors i, d'una manera general, el dret popular a veure garantida la preservació i l'ús indefinidament possibles dels sistemes naturals és quelcom que ha de prevaler damunt d'altres interessos particulars, potser lícits, però no pas desitjables. Cabrera, en el malauradament ja prou torturat marc balearic, pren, em aquesta línia, una significació paradigmàtica d'una voluntat preservadora massa sovint preterida i representa una acció, tanmateix puntal, però indiscutiblement eficaç.

Per tot plegat, la SHNB, la SCB i la ICHN, fan pú-

Cabrera: una significació paradigmàtica en el marc balearic

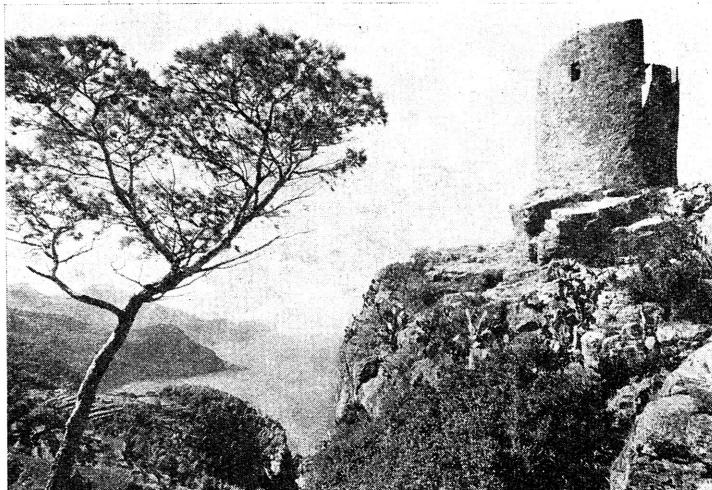
blica la seva esperançada voluntat de veure, no solament preservada la zona de Cabrera, sinó també convenientment instrumentalitzada aquesta preservació, a fi que una no desitjable simple privatització científica no vengui a substituir —i fóra un mal menor, és clar— una futura i temible privatització turística. Es la preservació i l'ulterior ús científic, pedagògic i de gaudi estètic, allò que hom postularia per a Cabrera.

Ciutat de Mallorca, 21 de Març de 1976.

Guillem Mateu
President de la SHNB.
Carles Bas
President de la SCB.
Joaquim Maluquer
President de ICHN.

La Serra de Mallorca:

opinions sobre el projecte de la seva projecció econòmica

En les darreres reunions del Consell Econòmic Social i Sindical, integrat per distints estaments, teòricament representatius de la nostra societat, s'ha tractat, com a tema prioritari, el desenvolupament econòmic i social d'una de les zones considerades com a improductives fins ara i de la qual es vol emprendre una tasca de projecció de cara al seu ressorgir. La zona en qüestió és la que, ampliament, és designada de manera més bé confusa com la Serra de Mallorca o, també, la Serra Nord.

Immediatament ens cal posar una mà en la taula de dites reunions.. Si abans no ho hem fet és per la raó senzilla i, aiximateix, trista, que ningú no ens ha convidat a prendre-hi part activa.

De tots és conegut l'estat realment caòtic de la natura a totes les Balears. El continu procés de destrucció irreversible que han sofert les terres balears ha alarmat, fins i tot, els habitants d'altres zones del Mediterrani preocupats per l'estat del seu marc geogràfic i entorn natural. El procés que s'ha definit i batiat com a «balearització» retgira i s'ha fet, sortadament, rebutjable. Però, i això cal remarcar-ho, aquest sentiment de repulsa a la «balearització» encara no es fa present allà on precisament hauria d'haver nascut l'antibalearització: a les illes Balears, en els cors i cervells dels seus habitants, en els sentiments i pensaments d'aquells que han sofert les conseqüències del procés balearitzant.

S'ha dit i escrit mil vegades en tots els programes i planes divulgatives de la Naturalesa que aquesta

era un Patrimoni col·lectiu, propietat —per dir-ho així— del poble. Però és hora que aquestes crides donin fruits evidents i palpables. La gent ha començat a adonar-se que és cert això que li diuen: la Natura té un valor «per se» científics, culturals, estètics, econòmics, socials —l'ordre no té importància—, etc. que ningú no pot monopolitzar. Tals valors pertanyen a la col·lectivitat organitzada com a societat conscient, arrelada en el passat i projectada al futur lliurement desitjat i treballat, sense interferències ni directrius alienes. Sols aquesta col·lectivitat pot decidir l'ús de la Naturalesa. La Natura ha passat d'esser un fenomen de divulgació i de sensibilització col·lectiva, a ser un fenomen de responsabilització social. Aquesta responsabilització —i el dret de posseir-la— és la que ens fa opinar, sobre tema tan delicat com és l'ordenació econòmica i social de la Serra.

S'accepta, sens dubte, que és urgent i que constitueix tasca de tots l'aconseguir el màxim desenvolupament econòmic i social de totes les regions naturals de les Balears... però sempre amb un denominador comú a partir d'ara expressat: el respecte a la Natura, a l'entorn natural de cada zona geogràfica. Perquè és aquí on sorgiran les dificultats. Es aquí on s'ha d'estar alerta, on les coses s'han de planificar i ordenar d'acord, no només en dades econòmiques i estadístiques de beneficis immediats, sinó d'acord amb totes aquelles dades i aportacions que ens donin vertadera idea i mostra del que és la Serra de Mallorca, en aquest cas concret, o de qualsevol altre lloc, en un cas futur. En les da-

des a reunir a l'hora de planejar la projecció d'un territori s'han d'incloure tots aquells aspectes naturals, històrics, econòmics i socials que sols especialistes de les més diverses disciplines ens poden oferir. No bastaran, per tant, les veus dels arquitectes o dels urbanistes, ni la dels economistes o missers. Caldrà demanar consell i informe als biòlegs, sociòlegs, historiadors, especialistes en arts, etc. Serà difícil, però, creim que és necessari i imprescindible, abans de proposar qualsevol ordenació, de reunir aquesta completa informació de l'espai a ordenar.

Sols així —insistim: a través d'una planificació ordenada i elaborada racionalment— es podrà acomplir perfectament aquell objectiu de revitalitzar la Serra Nord de Mallorca.

La creació d'espais reservats. L'ordenació racional de noves infraestructures. La protecció evident —legalitzada i obligada, si cal— de determinats paratges físics o determinades espècies vives... Aquests han d'esser objectius prioritaris en qualsevol planificació econòmica... En definitiva és el preu que s'ha de pagar per a mantenir la personalitat de les diverses regions naturals de les illes. I aquest és, creim, un preu perfectament exigible.

Cal, doncs, que a partir d'ara, qualsevol iniciativa d'ordenació territorial i econòmica sigui convenientment assessorada en els aspectes —massa sovint oblidats— que hem volgut remarcar en aquest article per les entitats Balears dedicades a l'estudi, divulgació i conservació del Patrimoni Natural de les Illes.

L'Església nostra

**260 professors
d'E. G. B. signen
un document
sobre la classe de
Religió**

L'ensenyament religiós dins un nou plantejament

per A. Ferrer i P. Mascaró

Poques vegades, una presa de postura d'un grup de la nostra Església de Mallorca —el recent Document sobre la classe de religió en l'escola, signat per 260 professors d'E. G. B. (Directors de Centre, professors, alumnes de l'Escola Universitària de formació del professorat)— havia trobat tant de ressò a casa nostra. Tots els diaris de Mallorca (D. M., B. i U. H.) com també els diaris de Barcelona (Correo, Vanguardia, Tele Exprés) i un bon grapat de revistes n'han fet una ampla difusió i comentaris. Molts altres mestres no signataris del Document i bona part del clergat d'un primer cop de vista s'han identificat plenament amb els plantejaments proposats.

També és veritat que certes institucions i persones, tan amaraades de por com mancades d'intuïció de l'esdevenidor immediat, han declarat una guerra freda.

No es tracta de trencar res, ni molt menys treure fora de l'escola la «religió» tornant com algú es pensa, al temps de la «República». Cal sí, repensar i resituar en l'Església i societat en què vivim, aquesta part del nostre ensenyament.

«Afortunadamente, en los últimos años se han dado unos saltos inverosímiles hasta tal punto de que temas auténticamente religiosos empiecen a interesar e incluso a apasionar a tantos ex católicos que abandonaron silenciosamente su Iglesia y pretendieron, en un primer momento, quitarse de encima recuerdos que ellos estimaban —y quizá lo eran muchas veces— realmente traumatizantes». (José M.ª González Ruiz. Teología de Antonio Machado, pág. 176. Madrid, 1975).

El Document signat pels mestres de casa nostra resumeix molts de mesos de treball i seriosa reflexió, empalmant amb una presa comú de posició que des de fa temps i des de tots els indrets de Catalunya, va trobant reconeixement a una i altra part dels Pirineus.

Cada vegada aires fermes de renovació refresquen la nostra gent i el Document és fruit d'un treball personal

dels mestres i no d'una «venda de cap als catalans» com algú irònicament diu.

Més que el Document en si, resulta encoratjador descobrir les coordenades o variables on es recolzen les proposicions signades.

En aquest cas coordinades teològiques, antropològiques, sociològiques, i també de l'escola, que han sofert (en molts de casos) un gir copernicà.

Tot un temps de la història i de la vida del país i també la visió d'una imatge de l'Església es van enfonsant —malgrat els aires triomfalistes que sovint han adoptat— puntuals als signes de la Història.

La «classe de religió» com l'hem entesa per espai de molts d'anys —insignificant si volem en tot l'engranatge del nacional-catolicisme,— sembla tot un símbol que inclou postures reivindicatives i una certa teologia superada.

No és ara, tal volta, el moment de desfer el cardell però sí de quedar-se lliure del mateix a l'hora de llegir el que els mestres pensen i diuen sobre aquest nou tipus de «classe de religió». Les intuïcions històriques són sempre més d'agrir que fàcils de comprendre.

IDENTITAT DE LA CLASSE DE RELIGIÓ

Veim clarament que la formació religiosa que podem assumir a l'escola com a tal, se situa en l'àmbit del que anomenam «Cultura religiosa», i no en l'àmbit d'assumir una tasca catequètica o d'experiència de fe —funció que és pròpia de la comunitat de fe— sigui pel paper ineludible i concret de tota escola dins la societat, sigui per les exigències de la mateixa fe, que suposa una opció lliure i clara. (Document citat, III).

Com a font de cultura, l'escola no es pot inhibir davant el fet cultural que suposa en la història de la humanitat el «fenomen religiós».

Des d'aquesta perspectiva, la «classe de religió» no té per objecte apel·lar a l'acceptació del missatge religiós per la fe.

«No passa per alt que la dada religiosa és de tal naturalesa que difícilment es pot impartir d'una forma asèptica. El mestre no podrà amagar la seva presa de posició davant d'ella. Però el que sí pot demanar-li, és que un esforç sincer per a ser objectiu i respectuós envers les dades que proposa».

(Els educadors cristians i la realitat escolar, pàg. 6. Barcelona 1974).

En el Document els mestres, àmpliament expressen i defineixen el que senten per «Cultura Religiosa».

Un nou tipus de classe de religió —diuen els mestres— no com fruit d'un pacte concordatari que sempre sol dissimular interessos encoberts, i és difícil que n'asseguri la supervivència; sinó un nou tipus de classe de religió com un quefer cultural, científic, crític i propi de tota escola, deixant la situació vergonyosa de les «tres maries» en què per zel i culpa de tots l'havien col·locada.

En aquest fi clar i objectiu, hi descobrim la identitat o raó de ser de l'anomenada classe de religió o àrea de formació religiosa, i no en una línia de privilegi o imposició per part de l'Estat. (Document citat, III).

ESCOLA EN CANVI

En el nostres dies l'escola viu un procés històric que no és simplement una renovació epidèmica, sinó que el fil conductor que guia el procés, és la recuperació de la seva tasca específica i crítica convertint-se en factor d'integració social.

El fet que va definint l'escola com a una institució al servei de la societat, és ja un sedàs prou important per anar clarificant el paper de qualsevol tipus d'escola. Tota comunitat educativa no pot defugir el que és l'arrel de la seva pròpia identitat.

Així l'escola presenta els fets culturals que van informant la vida del país d'una manera objectiva i crítica, a fi que el nin pugui tenir les suficients dades objectives per fer una síntesi i un judici crític dels valors culturals que informen la idiosincràsia on viu i es desenvolupa.

El fenomen religiós és una dada que existeix dins la cultura d'un país, d'un poble i porta unes manifestacions, uns signes amb què ens topam sovint.

En el cas de la cultura més nostra, haurà de presentar el fet cristià com a clau i arrel per llegir objectivament el nostre fet cultural. Es així com:

L'anomenada classe de religió entesa com aquest tipus de cultura, impartida objectivament no es pot situar al nivell d'una opció lliure de professors i alumnes, sinó al mateix nivell de les restants àrees de l'escola, que s'imparteixen per tal d'aconseguir la formació integral. (Document citat, IV, 2).

DESPERTS A UNA ESGLÉSIA QUE ES RENOVA

Si els mestres vivien la transformació de l'escola no és menys veritat que són conscients de la renovació que la mateixa Església duu entre mans:

Som cristians que ens alegrem i participam de la renovació que s'ha imposat l'Església a partir del Vaticà II.

En dos aspectes concrets són particularment sensibles i engrescadors.

En primer lloc, amb els seus plantejament autònoms:

Si teniu intenció de comprar res de joieria, confeccions de pell, objectes propis per a obsequi, articles de viatge, perles, porcellanes, quadres d'esmalt, etc., potser tindrem exactament allò que vos interessa.

ENS SENTIREM MOLT
COMPLAGUTS SI TENIU EL
GUST DE VENIR, SENSE
CAP COMPROMÍS PER
PART VOSTRA, A VEURE
LA NOSTRA SELECCIÓ
D'ARTICLES

nacar

Jaume III, 19

Tel. 21 69 06 - 21 69 07 - 21 06 48

Palma de Mallorca

UNA EMPRESA AMB INDISCUTIBLE
VOLUNTAT DE SERVIR BE TOTTHOM

(Amb molt de gust vos farem un 10% de descompte si esmentau aquest anunci)

No podem ni volem pretendre amb l'anomenada classe de religió o àrea de formació religiosa una altra finalitat que la formació integral com també amb les altres àrees, ja que els nostres alumnes, procedents d'opcions pluralistes de la nostra societat —a la qual servim— són a l'escola en raó de la seva formació integral i no en raó d'una opció concreta de fe. (Document citat, III, 1).

Així com ens sentim responsables de totes i cada una de les àrees, nosaltres, els mestres, ens sentim responsables d'aquesta àrea de formació religiosa, i ha de ser el mateix professor qui la imparteixi a l'escola, ja que és una tasca de la mateixa. (Document citat, IV, 3).

D'una manera indirecta, resituen l'Església com a comunitat de fe i la seva tasca d'educar i personalitzar la fe dels seus membres. Al mateix temps constatem un temps en què l'Església com a comunitat de fe, ha defugit el seu paper primordial, carregant-lo sobre el mestre.

Creim que de vegades la situació confusa sobre aquest punt de l'anomenada classe de religió o àrea de formació religiosa, ha pogut fomentar qualque inhibició dels pares, de la comunitat eclesial i dels seus responsables en la tasca ineludible i primordial d'educar lliurement i voluntàriament la fe dels seus membres. (Document citat, IV, 4).

Entenem que en el terreny de l'educació de l'experiència de fe, no es pot aplicar el principi de subsidiarietat. El que no fan la comunitat familiar, ni la comunitat eclesial, molt difícilment ho farà la institució escolar, al servei de tota la societat. (Document citat, IV, 6).

Constatarem que en èpoques anteriors moltes funcions pròpiament eclesials varen estar en mans de les escoles. Creim que avui fer «suplència» una altra vegada seria retardar el procés evolutiu propi del dinamisme present de l'Església. (Document citat, IV, 7).

En segon lloc, després de proposar els mestres l'ensenyament científic i crític del que anomenen «Cultura Religiosa» com un quefer propi i del bessó de tot tipus d'escola, afirmen que pels qui viuen l'opció cristiana:

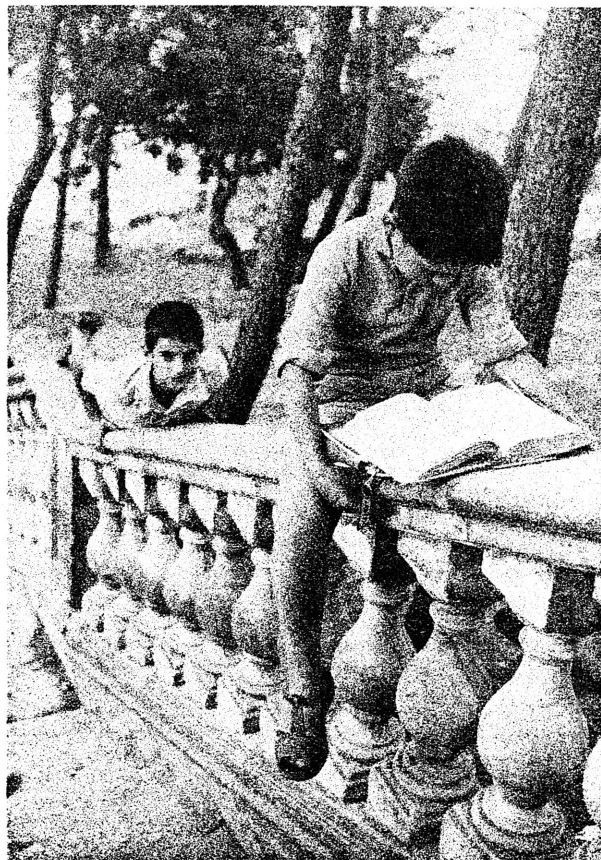
Ni el paper del mestre cristià, ni l'escola cristiana o confessional s'esgoten amb l'anomenada classe de religió; ans al contrari: és en altres punts del projecte educatiu on cal descobrir la seva identitat cristiana. (Document citat, I).

Es veu que per espai de molts d'anys, en temps de vaques grasses i en situació de privilegi i conformisme, els cristians no han aprofundit una arrel evangèlica dins l'ensenyament, creien que bastaven les classes de religió per garantir davant la societat aquesta presència i tal volta l'Estat mateix no permetia altra cosa.

A bona hora, han vingut per a l'Església un grapat de veus molt crítiques, encara que a vegades destrem-pades, que certament obligaran els cristians a una recerca més clara de la identitat de l'escola cristiana.

Els mestres d'opció cristiana són conscients dels aires que sempentegen l'Església a plantejaments més evangèlics. La presència d'un cristià o d'un grup de cristians en qualsevol àmbit de la ciutat secular ha de ser sempre evangelitzadora.

Els mestres que ens sentim cristians, en la mesura en què volem respondre a aquesta vocació, creim que la totalitat del nostre projecte educatiu i les nostres institucions escolars, en la mesura en què depenen de nosaltres, han de respondre cada vegada més a un plantejament estructural d'acord amb els valors de l'Evangeli, amb igualtat d'oportunitats per a tots els ciutadans (Document citat V, 2).

Abans d'acabar, es pot afegir que el mot «Cultura Religiosa», no és del tot feliç. Amb aquesta paraula no s'expressa tot el que volen significar els mestres i més d'un s'ha esvalotat davant aquest mot però que, al veure els continguts concrets d'una programació de cultura religiosa, sorprèn ha dit: «Ja voldria que els nostres alumnes sortissin de les nostres escoles amb aquest bagatge cultural» que certament serà pels creients la base d'una bona catequesi.

Aquest Document d'un grup de mestres de Mallorca està orientat no solament en ordre a una pura clarificació especulativa, sinó sobretot ordenat vers un treball seriós de compromís. En aquest sentit en molts indrets, s'està experimentant ja una Programació de «Cultura Religiosa» per la segona etapa d'E. G. B. i per al proper curs sortirà el llibre de continguts pel mestre i per l'alumne.

ANTONI FERRER OLIVER I PERE MASCARÓ MUNAR

Ciutat de Mallorca, març 1976.

Del comic («The Five Worlds»)...

A la Casa de Cultura del Museu de Mallorca —del 16 de gener al 3 de febrer de 1976— **Ensenya-2** testimonia la continuïtat, i la consolidació, de l'experimentalisme dins la plàstica mallorquina. **Ensenya-1**, en 1973, fou un primer intent de donar a l'art experimental de Mallorca una dimensió, alhora, pública i col·lectiva. (1) Recollir-ne l'heretatge vivent no era, ben cert, una tasca fàcil. I els obstacles no procedien dels coneguts factors que s'oposen, aquí i ara, al sorgiment d'un art lliure, sinó dels mateixos condicionaments interns d'aquest tipus d'art d'avantguarda. L'experimentació és risc i aventura o, tot senzillament, no és. Resseguir un camí —per molt fascinant que hi fos el primer recorregut— hauria estat l'antítesi de la creativitat. La continuïtat d'**Ensenya-1** no podia ésser, doncs, un calc disfressat de la primera eixida. Que d'aleshores ençà hagin transcorregut, si fa no fa, tres anys palesa com el trencament de codis no és cap tasca improvisable amb lleugeresa. **Ensenya-2** ho és tot menys experimentalisme codificat. I, per tant, acció única i irrepètible.

UN CÒMIC: «THE FIVE WORLDS»

L'abast —i els valors— de la cultura de masses sorgida dels grans mitjans comunicatius de la societat industrial exigeix nous esquemes conceptuals d'interpretació. Entre els ex-

(1.) Participaren a **Ensenya-1** —a la galeria Quatre Gats del 6 al 31 d'agost de 1973— els artistes Bartomeu Cabot, Ramon Canet, Sara Gibert, Marcelino Grande, Gerard Matas, Miquel Angel Femenias, Andreu Terrades i Steva Terrades. Vegeu-ne la nostra crònica: «**Ensenya-1**»: un art cap al futur, «Lluc, octubre de 1973, pp. 24-25.

Del comic a l'avantguarda: «ENSENYA-2»

per «Crònica de Tres»

trens dels pessimistes apocalíptics i dels optimistes integrats —segons l'anàlisi clàssica d'Umberto Eco— se situen els qui amb acurada actitud crítica admeten el fet objectiu d'una nova cultura sorgida d'uns nous sistemes de producció, desconeguts en les velles societats preindustrials. Hom insisteix sobre els perills d'alienació que té la cultura de masses, mentre res no se'ns diu de les seves immenses possibilitats d'alliberament. L'home és, primàriament, un ésser biològic però la seva veritable dimensió l'assoleix com a ésser cultural. I els grans mitjans de comunicació són un enriquiment del nostre vessant cultural, manipulacions al marge. Les desdenyoses actituds elitistes que pretenen ignorar una cultura que incideix constantment, i des de tots els angles, sobre el nostre poble no serveixen per altra cosa que per enfondir més i més l'abisme entre una societat i els qui n'haurien d'ésser portaveus crítics.

Les societats que —en el món capitalista— exerceixen l'hegemonia política i econòmica esdevenen centres productors dels mites de masses i els trameten a les zones sotmeses al seu domini. Mallorca és una de les **colònies de mites** on es projecten, amb força abassegadora, les mitologies elaborades en els centres decisoris nordamericans. Des dels anuncis publicitaris als còmics, des dels films a les modes femenines, és inqüestionable la nostra submissió a la irradiació de la cultura de masses orginària dels Estats Units o a productes locals que en són, si fa no fa, reflexos imitatius. Ara bé, tota la descarada manipulació dels mites de masses per a fer-los esdevenir justificacions ideològiques o simples apologies de l'**american way of life**, no basten per anorrear-hi totalment una mínima funció alliberadora o, si voleu, evasiva. Els nostres infants troben en els comics la possibilitat d'escapolir-se d'un sis-

tema social, d'un medi familiar, d'un univers concentracional pseudopedagògic... que malden per cloure'ls dins normes rígides i repressives. Les imatges directes i els textos penetrants de les historietes il·lustrades, submergeixen l'infant dins un món de fascinants aventures i d'arrauxades accions on s'oblida, ni que sia per uns instants només, la grisor aclaparadora del viure quotidià.

Veiem un exemple palès de la funció evasiva —i àdhuc alliberadora— que poden acomplir els comics també entre nosaltres. Un grup d'estudiants —primer de B. U. P.— del Col·legi Sant Gaietà (Ciutat de Mallorca), tots ells de famílies benestants, trobaren en l'americanitzada cultura de masses la **zona d'ensomnis** que els permeté bastir-se unes defenses evasives enfront d'una societat que els destinava, pura i simplement, a la integració dins el conformisme, daurat i sòrdit, de les classes privilegiades. (2) Els mites que els feien somiar no sorgien dels avorrits textos escolars ni de l'assimilació d'una **alta cultura** —que ignoraven totalment— sinó de copsar espontàniament i sense prejudicis culturalistes tota una mitologia de masses a través dels

(2.) Consignam dels autors de **The Five Worlds** —a més del lloc i data de naixença— les dades esgüents: P (professió del pare); I (idioma que parla a casa); E (estudis que pensa seguir. A part dels consignats a continuació, ha col·laborat ocasionalment amb el grup Joan-Carles Pujol i Reinés.

Formen l'equip **The Five Worlds**: **Enric Juncosa i Cirer** (Ciutat de Mallorca, 1961); P (Aparellador); I (Castellà); E (no específica). — **Miquel Llobera i O'Brien** (Xicago, 1961); P (Cirurgia); I (Anglès/Castellà); E (Ciències). — **Jaume Pujol i Reinés** (Ciutat de Mallorca, 1961); P (Gestor Administratiu); I (Castellà); E (Arquitectura). — **Honorat-Joan Ruiz i Garcia** (València, 1961); P (Director-Gerent d'una empresa de ciments); I (Castellà); E (Arquitectura). — **Joan-Fèlix Sánchez i Reinés** (Ciutat de Mallorca, 1961); P (Militar/Funcionari d'Informació i Turisme); I (Castellà); E (Arquitectura/Enginyeria).

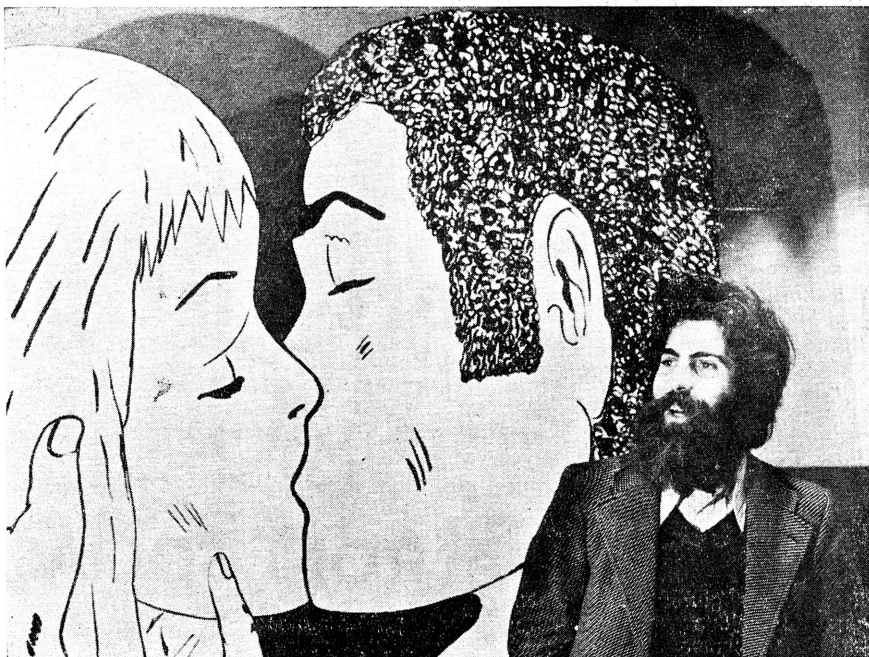
mitjans més diversos. Anaven a veure la filmografia apocalíptica d'**Aeroport**, **El Colós en Flames**, **Tauró**, **Rollerball**... Escoltaven els ritmes dels Pink Floyd, Yes, Emerson Lake and Palmer... S'entusiasmaven amb les aventures de **The Avengers**, **Thor**, **Dan Defensor**... Consumien televisió i practicaven l'esport. I de tot aquest magma mític sorgí l'aventura alliberadora. Determinaren fer un comic on plasmar lliurement les aventures d'un grapat d'herois imaginaris de creació pròpia i personal. D'aqueixa pacient labor d'equip sorgí **The Five Worlds**. (3) La cultura de masses no havia creat només receptors passius i alienats, sinó que féu possible la plasmació dels ensomnis d'uns adolescents llençats dins els terrenys de l'imaginari.

L'AVANTGUARDA: «ENSENYA—2»

Bartomeu Cabot —un dels elements més dinàmics de la jove plàstica mallorquina— entrà en contacte amb els autors de **The Five Worlds** de forma absolutament casual. Un dia, a la impremta on preparava el tiratge del seu **Suret**, (4) veié dibuixos i proves d'un comic estrany i sorprenent. Aquella obra d'uns adolescents fantasiosos —que un professional hauria rebutjat

(3.) Per raons legals, el títol anglès —idioma de mites— **The Five Worlds** hagué d'esser castellanitzat i esdevengué **Los cinco mundos**. Però els autors han recuperat la denominació originària a l'hora de definir-se com a grup i s'han auto-designat com a «l'equip **The Five Worlds**». El seu comic —amb un tiratge de 250 exemplars— ha publicat fins ara dos episodis: **Divide y vencerás**, a partir del qual es féu **Ensenya—2**, i **El precio del odio**. Tenen en preparació el tercer, i últim, de la sèrie: **En las puertas del abismo**.

(4.) **Suret** és una obra que consisteix en una capsa que conté setze reproduccions de dibuixos —amb un tiratge de 250 exemplars— on els mites de la cultura de masses es barregen amb referència al món de Mallorca.

...a l'avantguarda («Ensenya-2»)

com a infantil— despertà la seva infal·lible intuïció d'artista. Es posà en contacte amb els animadors de **The Five Worlds** i, poc temps després, els proposà una tasca insòlita que els entusiasmà: ambientar tot un espai amb els personatges, màquines, paisatges i textos del comic. S'hi afegí, a més a més, un fons musical adient. L'artista i els seus col·laboradors es lliuraren a un intens treball que culminaria a **Ensenya—2**.

Bartomeu Cabot ha escrit que **Ensenya—2** pretenia «**esser una prolongació, terriblement ferma, d'una obra infantil**». Però entre el comic i l'ambientació que es realitzà a la Casa de Cultura del Museu de Mallorca hi ha un canvi de context que estableix, entre l'un i l'altra, una substancial diferència. **The Five Worlds** és un comic **underground**. Enfront de la implacable codificació ideològica i de la rígida factura professional dels grans comics; l'ingenuïsm, l'exercici, pur i salvatge, d'imaginació de **The Five Worlds** és un crit de llibertat. El Superrealisme valorà l'art dels primitius,

dels folls, dels **naïfs**... i hauria valorat també l'enderrocament estilístic i ètic dels professionals de la cultura de masses per obra dels autors de **The Five Worlds**. Ara bé, tot i la seva marginalitat, **The Five Worlds** segueix adscrit a la cultura de masses. **Ensenya—2**, en contrapartida, s'insereix dins l'art experimental a Mallorca i reclama —amb un títol que és tota una definició— la legítima continuïtat de la primera **Ensenya**.

El punt de partença fou un comic **underground** (**The Five Worlds**); el resultat esdevengué un acte avantguardista: la creació d'un ambient fantàstic, poblat d'esser mítics que submergien els espectadors en un cosmos irreal i suggestiu (**Ensenya—2**). «**El nostre muntatge vol donar una més gran dimensió al comic**», havia dit Bartomeu Cabot. La nova dimensió fou un canvi de context i de significació. I en sorgí un dels experiments més reeixits de l'avançada de la nova plàstica mallorquina. Com s'esdevé sovint, l'espontaneïtat havia assolit noves fronteres del món imaginari.

4CATS
galeria d'art
C/ San Sebastian,7
Tel. 226493 Palma

MANEL VALLS

maig

L'art vist pels artistes

Enquesta a cura de «Crònica de Tres»

ANTONI SOCIAS

Antoni Socias i Albaladejo (Inca, 1955) s'inicià dins el paisatge tradicional fins que començà un procés de ruptura lliurant-se a la pràctica de l'abstracció. Passà a un surrealisme metafísic que aviat es tení de tons hiperrealistes. Ara s'allunya de la simple producció d'objectes assimilables pels muntatges elitistes i assaja la plàstica com una alegre participació col·lectiva.

QÜESTIONARI

- a) Què és, per a tu, l'Art?
- b) Descriu el procés d'elaboració d'una obra teva.
- c) Què intentes: forjar un llenguatge inèdit o servir-te d'un codi estilístic pre-establert?
- d) És possible un art creador a Mallorca?
- e) Creus que un grup jove està transformant l'art de la nostra illa?

A

Ara com ara, la meua pràctica de l'Art es mou a dos nivells molt distints. En primer lloc, un tipus d'obres destinades a l'espai convencional de la galeria, sorgides d'una necessitat personal però no destinades a obtenir una clara participació de la gent. És clar que els directors de les galeries progressistes et diran que volen fer quelcom distint, més obert, etc. Però al cap i a la fi és el mateix muntatge de sempre. Simplement són unes persones que en comptes de dur corbata duen camises amb flors. Però a les obres de galeria hi arriba només el públic que pot econòmicament: és la llibertat dels diners.

L'altra opció seria l'acció que —amb Basilio i Miquel Barceló Artigues— vaig organitzar a Estudi d'Art (Barcelona). Allà sí que tota la gent hi podia participar lliurement i divertir-se retratant-se amb els artistes i coses així. Tot això que l'Art és molt important, seriós i trascendental: res de res. L'Art per a mi és una bauxa. Amb l'acció a Estudi d'Art perdérem diners, però no importa; tant se val que ho haguéssim perdut amb Coca-Cola! Ens ho passarem bé i prou. La meua tasca artística no cerca cap finalitat fora d'ella mateixa. Ara vull treballar sobre la degradació —a nivell general: humana, paisatgística, etc.— però no sé encara a quin nivell serà: muntatge, quadros... Es un projecte molt tendre, per ara.

B

No m'interessa gens assolir un sistema de treball —i per tant d'obra— unitari. Faig alhora coses totalment distintes i amb els procediments més diversos. No tenc cap idea feta sobre la meua obra ni sobre els mitjans per a fer-la. M'interessa la vida i no un procediment.

C

Treball d'una manera totalment lliure: quan agaf un paper i em pos a la feina no sé què sortirà. En cap moment no m'he proposat adscriure'm a un corrent plàstic definit, ni Hiperrealisme ni cap altre. Jo tenc unes referències, una tècnica i vaig donant sortida a les coses que em vénen espontàniament. No m'he integrat dins cap grup que faci coses semblants a les meves i, d'altra banda, visc bastant apartat del monet artístic.

D

No és possible ni a Mallorca ni a Xina. Intentes dir, però sempre estàs tallat. No veig que la gent arribi a un punt on faci les coses sense ofegar ningú. Un règim polític reprimeix, però també ho fa el que ve després. L'art lliure tampoc no serà possible dins un sistema socialista. És clar que els obstacles que s'oposen a la llibertat de l'art —i de la vida— no són els mateixos dins un règim capitalista que dins un socialista. Però, dins l'un i l'altre, hi veig el manteniment de l'afany de domini.

E

Sí. Hem marcat prou distàncies quant a l'art que es feia a Mallorca. Crec que, ara com ara, són essencialment experiències individuals que, a vegades, es transformen en grups: **Ensenya, Criada...** M'interessa tant fer una feina individual com participar a un grup: som, alhora, **personal** i **social**. La convivència amb Basilio i Miquel Barceló i Artigues m'ha portat a l'acció conjunta feta a Estudi d'Art (Barcelona), una experiència no del tot incoherent. Ara bé, pens que si els artistes que hem marcat distàncies quant al passat artístic de Mallorca ens repetim dins una feina reiterada es produirà un estancament.

* Vegeu **Conversa amb Antoni Socias**, «Lluc», n.º 650, juliol-agost 1975, p. 24.

Fora-vila: sector poc rendable

Generalment s'accepta que el primer fet determinant dels moviments reivindicatius de les classes oprimides enfront dels sectors socials més poderosos, es fonamenta principalment en l'aspecte econòmic de l'opressió.

Aquest article intenta donar una aproximació a les circumstàncies que envolten l'actual problemàtica econòmica pagesa mallorquina, de forma que puguem tenir un punt de partida si ens volem explicar un dels mals més greus que pateix foravila d'uns anys ençà: ens referim a la decreixent rendibilitat del procés productiu.

Cal advertir que l'article no aspira a esser més que això, difondre una vegada més uns aspectes de la producció agropecuària mallorquina, els quals fonamenten en gran part el malestar que pateix aquest sector de l'economia illenca.

Impossibilitat d'equiparar la producció agrària a la industrial

Hem de partir del principi que les característiques de la producció agropecuària no poden esser considerades ni tractades amb el motlos indicats

per a una planificació industrial, ja que tractam de dues formes productives prou distintes com per a independitzar les seves planificacions. La indústria i l'agricultura necessiten, per tant, solucions estructurades d'una forma autònoma una de l'altra.

El llarg camí a càrrec dels intermediaris

Una de les càrregues més fortes que ha de suportar l'economia agrària, sense cap dubte, és el gran cicle d'intermediaris intercalats a les cadenes de producció. Una multitud creixent dia a dia i que amenaça amb asfixiar el sector agrari.

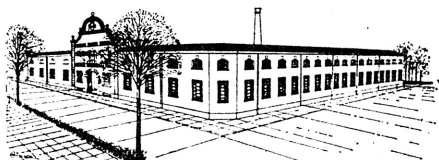
Si originàriament l'activitat agropecuària es va revelar com l'única capacitat de crear un excedent de productes després de reposar (castellà: «reponer») les matèries primes i l'energia humana i animal en ella emprades, avui, pel contrari, el camp és un mercat de productes en mans, generalment, de tendències monopolistes que, exercint un fort control sobre les matèries bàsiques (llavors, adobs, insecticides, pinsos, estirps d'animals,

maquinària, etc.) han fet del pagès un autèntic consumidor, indefens enfront de l'especulació dels seus abastidors.

Això és, però, només una part del cicle, ja que una vegada llest el producte després d'una inversió molt gran (mà d'obra, capital i risc), el pagès es veu forçat a posar-lo al mercat per mitjà d'una altra cadena d'intermediaris, tan complicada o més que l'anterior, els quals, sense exposar ni una mínima part de tota aquella inversió pagesa i amb molt menys de risc (ja que ells mateixos controlen el mercat) s'apropien de la voluminosa diferència entre el preu pagat al productor agropecuari i el pagat al consumidor.

Gravamen del minifundisme: increment d'inversió per unitat de superfície

Una de les constants de l'explotació agrària ha estat des de sempre l'adaptar el tipus de producte al sistema d'explotació. Això per ventura ha estat un dels errors pel qual pagam uns tributs més elevats.

FÀBRICA D'ARTICLES DE PELL

guants

bosses

peces de vestit

i marroquineria en general

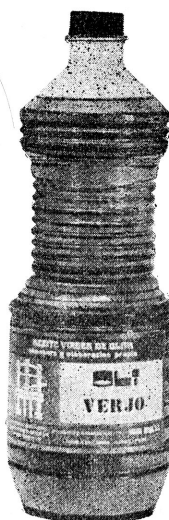
Gran Via de Colón - Telèfon 50 19 00

I N C A

VERJO

s'oli gustós d'abans

encara es fa avui

CAIMARI

Tenint present el sistema essencialment minifundista de l'illa (només hi ha 45 finques més grans de 500 Hes., ocupant un 2,4% de la superfície insular) és quan ens enfrontam amb un dels perquè de l'escàs poder competitiu dels nostres productes, per dues raons:

- els intermediaris esmentats
- un brutal increment d'inversió per unitat de superfície a les finques petites, en relació amb les explotacions d'una superfície productiva més gran.

Concretament al sector ramader boví, trobam un sistema d'explotació amb un nombre reduït d'animals, requerint cada finca unes despeses desorbitades (construccions, maquinària per munyir, corrals, refrigeradors, segadores, etc.)

D'aquesta manera, comparant el nombre d'animals amb els mitjans invertits es veu fàcilment un desequilibri ocasionat per una elevada quantitat de despeses, conseqüència del sistema minifundista i individualista que encareix enormement el procés de producció i disminueix encara els pre-caris marges de benefici.

Problemes específics de l'explotació agropecuària

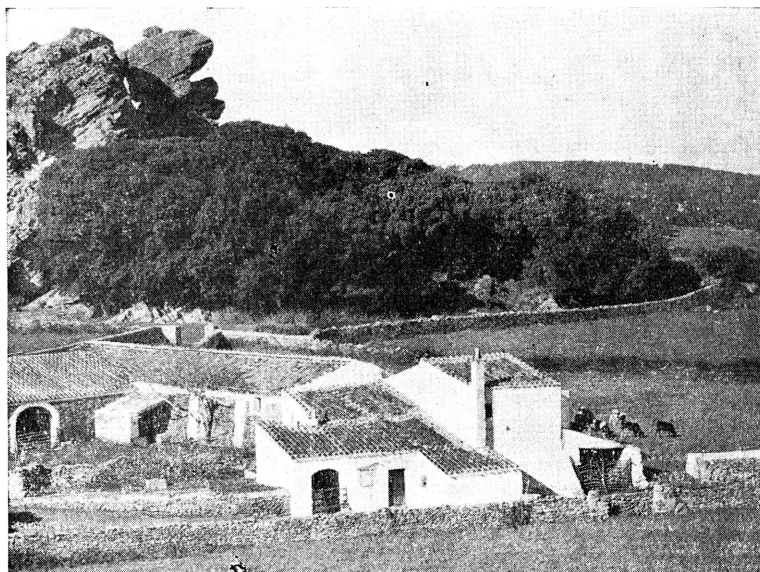
Un dels que ofereixen una incidència més gran és aquell originat per la necessitat d'adaptar-se a uns cicles biològics, que no és possible interrompre o alterar. A les explotacions de boví, en concret, això es tradueix en l'obligació d'esser diàriament a l'hort per a feines com, per exemple, munyir. Conseqüència d'això és el gran nombre d'hores que es dediquen a l'explotació, el que fa que per a l'obtenció d'uns beneficis semblants als que s'obtenen a altres formes productives (indústria, per exemple) s'hagin d'invertir quasi el doble d'hores.

Els condicionaments climatològics i edafològics determinen en un elevat percentatge d'incidència, la bona o mala marxa de la producció, i aquests condicionaments són, lògicament, mínimament regulables (proteccions per als cultius, espedregar, etc.) i en tot cas representen un gran increment dels costos.

Un altre grup de condicionaments el representen les malalties dels animals i de les plantes, fins al punt que quan fugen del control humà, poden incidir moltíssim, circumstància que es dona prou sovint.

Oscil·lació dels preus segons la situació de l'oferta i la demanda

Degut al poc, millor dit nul, poder decisorí del pagès en la fixació de preus, aquest es veu sotmès a unes fluctuacions en els preus dels seus productes, que tenen unes causes totalment alienes a ell. Recordem les importacions de productes competi-

Problema urgent: crear un sindicat pagès i organitzar un nou sistema de producció.

tius amb la producció illenca o les baixades de preus coincidint amb les èpoques de més abundància de producció.

Com en sortim d'aquesta situació inquietant?

Aquest repàs d'algunes circumstàncies que fan que la producció agrària continui essent tan poc rendable, requereix un capítol que analitzi de quina forma serien millorables aquests problemes. Ens limitam a una relació esquemàtica de les mesures que creim que s'hauran de prendre si volem salvar foravila de tota la problemàtica en què es troba aficada.

Fins que no existesqui un vertader organisme representatiu i defensor dels interessos de foravila, la situació no pot millorar massa i en canvi corr el perill d'empitjorar. I això, perquè? Hem vist abans que la tasca més urgent és de protecció econòmica, i això no es podrà realitzar com convé si no és a través d'un sindicat fort i autocontrolat pels mateixos pagesos. Situam l'aspecte econòmic a la base, perquè és urgent la seva solució, però hi ha altres aspectes igualment necessitats de grans reformes: la formació tècnica i cultural n'és un d'ells.

Junt amb aquest sindicat pagès, s'haurà d'organitzar un nou sistema d'administració de la producció. Com a primera mesura serien necessàries cooperatives, tant de producció com de consum. Una unió de les cooperatives de les Illes podria ser un organisme regulador de tota la xarxa de cooperatives.

Un dels molts beneficis de les cooperatives repercuteix sobre el consumidor públic: és en el cas d'un enteniment entre les cooperatives pageses i les cooperatives de consum, que duu a l'eliminació dels intermediaris.

Aquestes solucions han de ser, però, part integrant d'un procés molt més ample i llarg, que tengui com a finalitat unes aspiracions encara més justes: la socialització agrària, que faci possible allò de «la terra de i per a qui la treballa».

**MIQUEL CAPÓ
SALVADOR LLULL
JOAN LLULL**

Renovació de càrrecs a l'Obra Cultural Balear

A la darrera Junta General, celebrada dia 28 de novembre passat, varen esser elegits quatre vocals (Joana Serra de Gayeta, Ferran Gomila, Pere J. Carrió i Andreu Oliver), per ocupar les vacants que s'havien produït dins la Junta Directiva. Com a conseqüència de la renovació de càrrecs, que va tenir lloc després, la Junta va quedar constituïda de la manera següent:

President: Sr. Climent Garau Arbona.

Vice-president: Sr. Vicenç Palmer Balaguer.

Secretari: Sr. Francesc Moll Marquès.

Vice-secretari: Sr. Ferran Gomila Mercadal.

Tresorer: Sr. Jaume Aguiló Valls.

Vocals:

Sr. Ignasi Mascaró Pons.

Sr. Sebastià Serra Busquets.

Sr. Antoni Tarabini.

Srta. Joana Serra de Gayeta.

Sr. Pere J. Carrió Villalonga.

Sr. Andreu Oliver Oliver.

Les distintes seccions de treball s'han distribuït en la forma següent:

Sr. Vicenç Palmer: Cursos de llengua.

Sr. Sebastià Serra: Cursos de cultura.

Srta. Joana Serra de Gayeta: Relacions públiques, actes culturals i relacions amb el Congrés de Cultura Catalana.

Sr. Ferran Gomila: Assessoria jurídica, secció de problemes ciutadans i relacions amb la delegació de Menorca.

Sr. Jaume Aguiló: Cine-club i relacions amb els socis.

Sr. Ignasi Mascaró: Premsa, ràdio i revista LLUC.

Sr. Pere J. Carrió: Secretariat de Pedagogia secció d'esplai i escoltisme.

Sr. Andreu Oliver: Secretariat de pobles i Escola del Camp.

**¿Encara no
en sou
soci?**

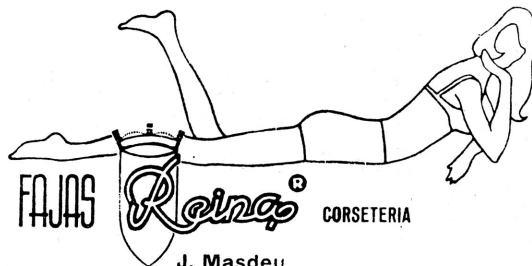
LA VEU DE LES ILLES

CORT

Setmanari d'informació
general sobre la problemàtica
del nostre poble

Avda. Antoni Maura, 24 Tel. 213154

CIUTAT

Josep Tous Ferrer, 1 - Tel. 216033 - Palma de Mallorca

*al servei
de la dona
jove i elegant*

dona
corseteria

J. Masdeu

COLON, 62 - Tel. 216538
Palma de Mallorca

De l'Escola Normal

Treballs d'investigació històrica

Des de la publicació de la Llei general d'educació del 4 d'agost de 1970, les antigues Escoles Normals de Magisteri s'han integrat, en algunes coses de dret però encara no de fet, a

les Universitats, passant a ésser Escoles Universitàries de Formació del Professorat d'E. G. B.

Aquesta integració suposa un esforç molt considerable, tant per part de l'Estat com dels professors d'aquestes Escoles Universitàries com dels alumnes que hi estudien i s'hi formen. Tots hi aportam la nostra imaginació il·lusionada, però tots som responsables, de quelque manera, que aquesta integració de les Escoles de Magisteri vagi més poc a poc del que caldria desitjar.

En els cursos 1973-74 i 1974-75 (sobretot en aquest darrer) els professors de Pedagogia Toni Colom i Jaume Oliver, proposàrem als alumnes fer uns treballs d'investigació educativa per municipis de les illes. Es tractava de recollir tot el material referent a l'ensenyament que es trobàs als arxius municipals, parroquials o de les pròpies institucions educatives estudiades. Pensàvem que d'aquesta manera els futurs mestres (o professors d'E. G. B., com vulgueu) abans de sortir amb el títol davall el braç, haurien d'haver investigat l'evolució del fet educatiu a casa nostra, i la investigació, cal repetir-ho una vegada més, és una tasca molt escaient a l'estil i vida universitària.

I hem de dir que els alumnes —i nosaltres també— treballàrem de valent un parell de mesos, ficant el nas pels arxius i demanant dades a tots els qui podien orientar-los. I els resultats foren molt satisfactoris: molt d'aquests treballs podrien presentar-se com a vertaderes tesis de llicenciatura. Sobretot, els nostres alumnes aprengueren, de primera mà, coses de manera molt més viva i interessant que escoltant a una classe o llegint un llibre. Va ésser una feina no tant llustrosa o publicitària com altres, però, sense cap dubte, molt formativa, molt arrelada en el nostre país i cultura i que no haurà d'ésser ignorada per qualsevol investigador que s'interessi per l'educació a les illes.

Relació de treballs d'investigació històrica en relació a l'educació a les Illes Balears fets durant els cursos 1973-74 i 1974-75 per alumnes de l'Escola Universitària del Professorat d'E. G. B. de Ciutat amb l'ajut i orientació dels Professors de Pedagogia D. Toni Colom i D. Jaume Oliver.

S'indiquen els municipis o llocs i els segles que s'han investigat.

- 1.—Alaró (ss. XVIII i XIX).
- 2.—Alaró (ss. XIX i XX).
- 3.—Alcúdia (ss. XIX i XX).
- 4.—Algaida (amb Randa i Pina). s. XIV. 4 toms.
- 5.—Andratx (1866-1900).
- 6.—Andratx (1899-1973).
- 7.—Artà. Miscel·lània.
- 8.—Biniali (ss. XIX i XX. tot s. XIX).
- 10.—Búger (ss. XIX i XX).
- 11.—Bunyola (Miscel·lània).
- 12.—Calvià (ss. XIX i XX).
- 13.—Campanet (ss. XVI i XVII).
- 14.—Campos (ss. XIX i XX).
- 15.—Ca's Concos (ss. XIX i XX). 2 toms.
- 16.—Costitx (ss. XVIII-XX).
- 17.—Esporles (1874-1962).
- 18.—Estellencs (1920-1960. Documentació del s. XIX).
- 19.—Felanitx (ss. XVII-XVIII).
- 20.—Felanitx (s. XIX).
- 21.—Felanitx (s. XX).
- 22.—Génova (Col·legi Nacional).
- 23.—Eivissa s. XIX).
- 24.—Eivissa (ss. XVIII, XIX i XX).
- 25.—Inca (s. XX).
- 26.—Lloret (1813-1975).
- 27.—Lloseta (1860-1933).
- 28.—Llubí (ss. XIX i XX).
- 29.—Llucmajor (s. XVIII).
- 30.—Llucmajor (s. XX).
- 31.—Manacor (ss. XVI-XVII-XVIII).
- 32.—Manacor (1854-1912).
- 33.—Maria de la Salut (ss. XIX i XX).
- 34.—Marratxí (Miscel·lània).
- 35.—Pollença i port (1787-1975).
- 36.—Porreres (Miscel·lània).
- 37.—Porreres (s. XX).
- 38.—Puigpunyent (1813-1950).
- 39.—Sencelles (ss. XVIII i XIX).
- 40.—Sant Joan (ss. XIX i XXI).
- 41.—Sant Llorenç (ss. XVI-XVII, XVIII-XIX i XX).
- 42.—Santa Eugènia (Complet).
- 43.—Santa Maria (s. XIX).
- 44.—Santanyí (s. XX).
- 46.—Ses Salines (ss. XIX i XX).
- 47.—Sóller (s. XIX).
- 48.—Son Servera (Miscel·lània, sobre tot s. XX).
- 49.—Valldemossa (1943-1975).
- 50.—Vilafranca de Bonany (s. XX).

A més d'aquests treballs, cal citar-ne altres que es refereixen a l'ensenyament privat o tenen un caràcter més monogràfic, per exemple:

- Deficients mentals a Mallorca. Col·legi Sant Francesc, d'Inca.
- Col·legi Beat Ramon Llull, d'Inca.
- Escola Normal de mestres «La Purresa».
- Col·legi Santa Teresa, del Pont d'Inca.
- Col·legi Sant Rafel.
- Ses Minyones.
- Col·legis de les Agustines, de Ciutat.
- Escola Racionalista, de Ciutadella de Menorca.
- Col·legi Municipal, de Sa Pobla.
- Recull de notícies d'ensenyament («La Almudaina». 1887-1891).

TONI COLOM I JAUME OLIVER

SALA PELAIRES

GALERIA D'ART

BRUNET

maig 76

PELAIRES, 63 TEL: 22 36 96 CIUTAT DE MCA.

CAIXA de PENSIONS per a la Vellesa i d'ESTALVIS

**60 Oficines a les illes Balears
al servei de l'Estalvi i del Crèdit**

Delegació General de Balears:

c/. Colón, 20 - PALMA DE MALLORCA

Oficines Centrals:

Via Laietana, 56 a 62 - BARCELONA